

Resultaten van de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat'

In dit borgingsdocument leest u de resultaten van 5 jaar werken in de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat.' Hiermee komt het werk binnen de City Deal ten einde en gaat het op allerlei plaatsen verder. U leest hier hoe we daaraan bijdragen.

De City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' heeft de afgelopen vijf jaar gewerkt vanuit het besef dat digitalisering en technologisering grote invloed hebben op het ontwerp, beheer, bestuur en functioneren van regio's, steden en dorpen, zowel in Nederland als wereldwijd. En dat dit kansen biedt om grote maatschappelijke uitdagingen aan te pakken, zoals de energietransitie, klimaatverandering, verstedelijking, mobiliteit, circulaire economie en sociale inclusiviteit. Maar ook dat er tegelijkertijd vragen zijn over ethische kwesties zoals privacy, autonomie en rechtvaardigheid. De City Deal is uitgevoerd door de Future City Foundation en was een opvolger van het gelijknamige boek dat in 2019 door Future City is uitgegeven.

Binnen de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' is dit vertaald in de opgave om processen te veranderen waarmee regio's, steden en dorpen worden ontworpen, ingericht,

beheerd en bestuurd, zodat optimaal gebruik kan worden gemaakt van de kansen die digitalisering en technologisering bieden.

Dat is gedaan in online en offline bijeenkomsten, die werden georganiseerd door de mensen van de Future City Foundation. Tijdens die bijeenkomsten werd er in verschillende werkgroepen door de partners gewerkt aan de vraag hoe de slimme stad vorm kon krijgen.

De City Deal kende daarin drie fases:
2020 - Kwartiermakersfase
2021 en 2022 - Eerste periode City Deal
2022 en 2023 - Eerste verlenging City Deal

In de kwartiermakersfase en de eerste periode van de City Deal is gewerkt vanuit de volgende werkgroepen:

1. Aanbesteden Open Urban Data Platform
2. Effectieve datastrategie voor gemeenten
3. De slimme Omgevingswet
4. Sensor data & privacy
5. Vormgeving van de nieuwe stad / Ontwerpen met data
6. Lokaal meten - Hoe betrek en activeer je burgers?
7. Lokaal meten - Vergelijken van uitkomsten tussen projecten

- 8. Smart Mobility
- 9. Businessmodellen voor de slimme stad
- 10. Ethiek
- 11. Modelverordening smartcitytoepassingen in de openbare ruimte
- 12. Crowd Safety Manager

In de tweede fase werd gefocust op toepassen en opschalen van kennis en netwerk, wat werd gedaan vanuit de volgende werklijnen:

1 Kennis- en netwerkcentrum

De City Deal vormt het grootste smartcitynetwerk van Nederland met deelnemers uit alle geledingen van het smartcitywerkveld. We zijn netwerk en we delen netwerk. Daarvoor ontwikkelen we een online platform voor uitwisseling van kennis en competenties en organiseren we evenementen.

Met dit netwerk gingen we de slag in showcases en communities of practice.

2a Praktijk

We initiëren Slimme Stad Showcases. Daarmee ontsluiten we de slimmestadpraktijk voor iedereen. Kortom, letterlijk een slimme stad, zo doe je dat.

2b CoP's

We zetten communities of practice (CoP's) op. Daarin staat het uitwisselen van kennis en ervaringen over een bepaald onderwerp centraal. Zo voorkomen we dat het wiel opnieuw wordt uitgevonden.

In de bijeenkomsten in de showcases en CoP's zoeken we naar vragen die opgelost moeten worden.

3 Oplossingen

Samen met partners ontwikkelen we

nieuwe smartcityoplossingen die een antwoord geven op de grote opgaven in ons land, de werking van de slimme stad verbeteren en haalbaar, schaalbaar en deelbaar zijn. Daarbij focussen we op product- en procesvragen. In het laatste jaar hebben we daarbij de nadruk gelegd op borging van het opgeleverde resultaat.

Outcome en output

Deze vijf jaar werken hebben geleid tot het resultaat dat u op de volgende pagina's leest, waarbij onderscheid wordt gemaakt in outcome en output. Outcome verwijst naar de netwerken en samenwerkingsverbanden die zijn ontstaan, terwijl output de concrete tools en projecten betreft die zijn ontwikkeld.

Outcome:

1. Netwerk - DMI-ecosysteem
2. Netwerk - AI in de Stad
3. Netwerk - Stuurgroep
4. Netwerk - Bestuurders en strategen
5. Netwerk - Agenda Stad

Output:

6. Tool - Afwegingskader Modelverordening Smartcitytoepassingen
7. Tool - Afwegingskader Sensor-data en Privacy
8. Tool - Crowd Safety Manager
9. Tool - Kennisplatform ethiek in de slimme stad
10. Tool - Kookboek Effectieve Datastrategie
11. Tool - Lokaal Meten, Zo Betrek Je Burgers
12. Tool - Ontwerpen met Data
13. Tool - Open Urban Data Platform Handboek
14. Tool - Prioritering Nood- en Hulpdiensten bij Verkeerslichten
15. Tool - Slimme Initiatieventoets

(SIT)

16. Tool - Slimme Stad, Slimmer Samenwerken (Bewustwordingsmodel Smart City)
17. Tool - Website - Een slimme stad, zo doen we dat
18. Tool - Whatsappgroep - City Deal Een Slimme Stad
19. Toolbox - Een slimme stad, zo doe je dat
20. Toolbox - Boeken
21. Toolbox - Agenda Stad
22. Evenement - Slimme Stad Parade
23. Project - Toepassen en Opschalen
24. Project - Manifest Civic Government
25. Project - Geleerde lessen van de City Deal

In artikel 6.8 van de Dealktekst staat dat 'Per te ontwikkelen instrument worden de (eigendoms)rechten vastgelegd in een aanvullend convenant.' De stuurgroep van de City Deal heeft besloten dat te bundelen in één convenant dat u op de volgende pagina's leest.

Van alle outcome- en outputresultaten is beschreven wat de aanleiding was om tot het beschreven resultaat te komen. Vervolgens leest u wat het gevolgde proces was en hoe dat volgens het kernteam het best kan worden geborgd, of al is geborgd. We hebben de tekst daarbij zo concreet mogelijk gemaakt. Dit document is opgesteld door de projectleider van de City Deal in samenspraak met de dealmaker van Agenda Stad.

Tijdens de stuurgroepvergadering van 4 december 2024 heeft de stuurgroep hiermee ingestemd.

Maar de City Deal leidde tot veel meer...

We organiseerden een dansfeest in 's-Hertogenbosch, we hielden een filmavond in Breda en waren een aantal keer aanwezig op de Smart City Expo World Congress in Barcelona. We zagen elkaar online en in zaaltjes door het land. En zo ontstond een netwerk van mensen dat samenwerkt aan de slimme stad. Daarin ontwikkelden mensen nieuwe ideeën, formuleerden ze nieuwe opgaven, losten ze die samen op. Er ontstonden nieuwe samenwerkingsverbanden en soms zelfs bedrijven. Deelnemers vonden er nieuwe collega's, nieuwe banen, stages en afstudeeropdrachten (voor zichzelf of hun kinderen) en sommigen vonden er zelfs de liefde.

De impact van de City Deal is dus veel groter dan de bijna veertienduizend woorden dan dit borgingsdocument weergeven. En daar zijn we heel trots op. Lang niet al die impact kennen we, weten we, of kunnen we meten. Zo werkt een ecosysteem ook. In dit document staat wat we weten en wat we willen vastleggen, omdat we het beschouwen als een duidelijk product van de City Deal.

Maar heb je iets ontwikkeld wat hier niet vermeld staat, voel je dan niet gepasseerd, maar ga er lekker mee door. Maak impact.

Namens het hele kernteam en met instemming van de stuurgroep,

Jan-Willem Wesselink

Projectmanager City Deal

'Een slimme stad, zo doe je dat'

Netwerk - DMI-ecosysteem

Tijdens de looptijd van de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' is vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat samen met bedrijven en gemeenten het initiatief genomen tot een aanvraag bij het Nationaal Groeifonds. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in het DMI-ecosysteem dat sinds november 2023 operationeel is. Voor de City Deal is dit een erg goede landingsplek voor producten en netwerken.

Aanleiding

Het DMI-ecosysteem is voor de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' een erg geschikte landingsplek voor het netwerk dat in de City Deal is opgebouwd. Daar is vanaf het begin van de City Deal naar toe gewerkt door zowel het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat als de Smart City Themagroep binnen de G40. De partners van de City Deal mogen dan ook trots op DMI.

Proces

Tijdens de looptijd van de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' is vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat samen met bedrijven en gemeenten het initiatief genomen tot een aanvraag bij het Nationaal Groeifonds. Partners van het City Deal-netwerk zijn actief betrokken bij deze aanvraag. Toen de Groeifonds-aanvraag was vastgesteld door de Ministerraad, zijn City Deal partners uitgenodigd lid te worden van DMI.

In 2024 waren zowel de City Deal als DMI operationeel. Door die overgangperiode en de samenwerking in 2023 is het netwerk goed geborgd binnen DMI

Resultaat

De volgende City Deal partners zijn lid geworden van het DMI-ecosysteem (op alfabetische volgorde, stand per 26 november 2024)

- Argaleo bv
- Capgemini
- Civity B.V.
- DHM-Infra b.v.
- ELBA\REC
- Facilicom Solutions
- Future City Foundation
- Gemeente Amersfoort
- Gemeente Apeldoorn

- Gemeente Breda
- Gemeente Deventer
- Gemeente Den Haag
- Gemeente Dordrecht
- Gemeente Heerlen
- Gemeente Helmond
- Gemeente 's-Hertogenbosch
- Gemeente Roermond
- Gemeente Rotterdam
- Gemeente Sittard-Geleen
- Gemeente Zwolle
- Goudappel B.V.
- Heijmans Vastgoed B.V.
- KPN bv
- Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- Provincie Noord-Brabant
- TNO
- We LABS
- WeCity Bv

De volgende City Deal partners zijn van plan lid te worden van het DMI-ecosysteem (op alfabetische volgorde, stand per 26 november 2024)

- Gemeente Alkmaar
- Saxion
- TU Delft

De volgende City Deal partners zijn wel benaderd, maar nog geen lid geworden van het DMI-ecosysteem (op alfabetische volgorde, stand per 26 november 2024)

- Amvest Management B.V.
- Arcadis Nederland B.V.
- BPD Europe BV
- Het Kadaster
- Gemeente Capelle aan den IJssel
- Gemeente Enschede
- Politie
- Provincie Noord-Holland
- Provincie Overijssel
- Provincie Zuid-Holland

De volgende City Deal partners hebben aangegeven geen lid te willen worden van het DMI-ecosysteem (op alfabetische volgorde, stand per 26 november 2024)

- Rijksvastgoedbedrijf
- SIX advocaten B.V.

Van de volgende City Deal partners is onbekend of ze lid willen worden van het DMI-ecosysteem (op alfabetische volgorde, stand per 26 november 2024)

- Amsterdam Smart City
- Data- en Kennishub Gezond Stedelijk Leven
- Stichting Avans
- Stichting Centrum voor Veiligheid en Digitalisering
- Stichting Fontys
- Stichting Hogeschool Rotterdam
- Stichting NHL Stenden
- Stichting Platform 31
- Vereniging BNA
- Vereniging BNSP
- Vereniging BTG
- Vereniging FME
- VodafoneZiggo

Borging

Sinds de start van DMI is het ecosysteem uitgegroeid tot een samenwerkingsverband dat Nederland helpt bij complexe uitdagingen zoals CO₂-reductie, woningtekorten en klimaatadaptatie. Het ecosysteem combineert informatietechnologie met stedelijke ontwikkeling om steden duurzamer en efficiënter te maken. Belangrijke componenten zijn:

- Producten en Data Exchange: Een platform voor het delen van data en producten.
- Afsprakenstelsel: Regels voor veilige en betrouwbare samenwerking.
- DMI-Centre: Een fysieke ontmoetingsplek in Amersfoort.
- Innovatieprojecten: Zoals regie over openbare ruimte en een klimaatdashboard.

Het ecosysteem gebruikt een gelaagde structuur van datauitwisseling tot beleidsontwikkeling en richt zich op internationale uitbreiding, participatie van burgers en integratie van nieuwe technologieën. Een aantal van de producten die in de City Deal zijn ontworpen hebben ook een plek gevonden in DMI en worden daar verder ontwikkeld. Op de volgende pagina's wordt daar regelmatig aan gerefereerd. Om te voorkomen dat dat bij goede bedoelingen blijft, wordt vanuit het Kenniscluster van DMI een plan gemaakt hoe we deze tools goed opnemen en onderhouden binnen DMI. En ook het City Deal Team heeft zijn plek gevonden bij DMI. Soms heel letterlijk: Zoë Spaaij vond er een nieuwe baan, soms via een opdracht: programmamanager Jan-Willem Wesselink is ook actief in het Kenniscluster van DMI, zo wordt kennis en netwerk vanzelf geborgd.

Netwerk - AI in de Stad

AI in de Stad is een nieuw smartcityproject dat is gestart als CoP (community of practice) binnen de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat'.

Aanleiding

De stuurgroep van de City Deal vindt het niet alleen belangrijk dat de producten van de City Deal worden geborgd, maar hecht ook veel waarde aan het netwerk dat erdoor is ontstaan. Dat gebeurt op twee manieren. De belangrijkste manier is via het DMI-ecosysteem.

De stuurgroep gaf aan dat ze daarnaast ook een onafhankelijke plek zoekt voor innovatie en kennisontwikkeling. En ze gaf aan dat ze kansen ziet in de opkomst van (generatieve) AI. De stuurgroep heeft daarom aan de projectleider de opdracht gegeven dit netwerk te borgen, niet als losstaand project, maar in nauwe samenhang met het Umfeld, zoals het DMI-ecosysteem.

Proces

Daartoe is door de projectleider in nauwe samenwerking door de City Deal-partners Gemeente Breda en ELBA\REC de CoP 'AI in de Stad' ontwikkeld. Dit sluit aan bij het project Breda van de gemeente Breda en de wens in die gemeente om te laten zien hoeveel kennis en kunde er in stad en regio bestaat op het gebied van AI. Met ELBA\REC is de samenwerking gezocht, omdat deze partij vanaf dag één partner is van de City Deal en zich focust op het bouwen van community's (ELBA\REC is ook een van de founding partners van de Future City Foundation), op het organiseren van toonaangevende evenementen en het communiceren over stedelijke ontwikkelingen.

Door deze City Deal-partners is op 12 september 2024 het Congres 'AI in de Stad' georganiseerd waar diverse andere City Deal-partners (waaronder DHM, WeCity, Avans, Heijmans en de Politie) het podium kregen.

Resultaat

Het congres was een succes. Het was met 340 aanmeldingen ruim overtekend en met 225 bezoekers erg druk bezocht. De deelnemers konden in totaal deelnemen aan 20 workshops of lezingen, geïnspireerd raken door een lezing van keynote Jarmo Eskelinen (Executive Director of Data-Driven Innovation), een bezoek brengen aan de inspiratie-expo of deelnemen aan een van de vele andere activiteiten. Deelnemers waren

enthousiast en waardeerden het congres met een 8,8. Afgeleid resultaat was de kennisontwikkeling over AI bij de projectdeelnemers, evenals het opbouwen van een netwerk van geïnteresseerden in dit onderwerp.

Borging

De City Deal-partners gemeente Breda en ELBA\REC hebben aangegeven dat ze na deze eerste stap verder willen met het congres AI in de Stad. Daartoe wordt een projectplan ontwikkeld door deze partners. Daarnaast zijn er gesprekken gaande met andere City Deal-partners die hebben aangegeven betrokken te willen zijn bij AI in de Stad.

ELBA\REC heeft daarbij aangegeven de komende drie jaar, jaarlijks 15.000 euro te willen investeren in het project AI in de Stad om zo het prille succes verder te brengen. Vanuit de projectorganisatie zijn we blij dat deze partners het thema AI in de Stad willen borgen. We denken hiermee invulling te geven aan de wensen van de stuurgroep.

Daarnaast heeft Agenda Stad aangegeven samen met ELBA\REC te willen verkennen wat de mogelijkheden zijn om een City Deal op te zetten rondom het thema AI in de Stad.

Netwerk - Bestuurders en strategen

In het kader van de City Deal heeft Yvonne Kemmerling, voorzitter van de Future City Foundation, in 2023 en 2024 gesprekken gevoerd met diverse bestuurders (waaronder wethouders en gedeputeerden), strategen en beleidsadviseurs uit verschillende Nederlandse gemeenten en provincies. Deze gesprekken waren gericht op het vergroten van de bewustwording van de mogelijkheden die slimme, duurzame oplossingen bieden voor stedelijke uitdagingen. Ze leverden waardevolle inzichten op over lokale en regionale behoeften en obstakels, wat resulteerde in een versterkt netwerk tussen bestuurders die betrokken zijn bij stedelijke innovaties en digitalisering.

Aanleiding

Het doel van deze gesprekken was om een sterkere verbinding te creëren tussen lokale bestuurders en de thema's van de City Deal. Door bestuurders te betrekken bij de ontwikkelingen binnen de City Deal, kregen zij inzicht in hoe digitalisering en slimme technologieën kunnen bijdragen aan het aanpakken van stedelijke en regionale uitdagingen. Deze gesprekken benadrukten dat digitale innovatie niet alleen op nationaal niveau plaatsvindt, maar dat het essentieel is voor steden en provincies om actief deel te nemen aan de ontwikkeling van een slimme, toekomstgerichte stad.

Proces

Yvonne Kemmerling voerde zowel één-op-één-gesprekken als groepssessies met de volgende sleutelfiguren binnen verschillende gemeenten en provincies:

- Ron König - Burgemeester van Deventer
- Maarten Burggraaf - Wethouder, gemeente Dordrecht, portefeuille Stadsontwikkeling, MKB, Maritiem en Innovatie, Digitalisering, Binnenstad, Toerisme en bestuurlijk trekker G40 themagroep Smart Cities
- Jamie van Essen - Wethouder, gemeente Deventer, portefeuille Energie, Economie, Binnenstad, Recreatie & Toerisme
- Ufuk Kähya - Wethouder, gemeente 's-Hertogenbosch, portefeuille datastad-ontwikkeling
- Carla Kranenburg-van Eerd - Wethouder, gemeente Breda, portefeuille Economie, Arbeidsmarkt, Innovatie en Digitalisering, Financiën, Internationalisering
- Frank van Liempdt - Wethouder Ruimtelijke Ordening/Volkshuisvesting, gemeente Stichtse Vecht
- Arjan Spaans - Wethouder, gemeente Zwolle, portefeuille energietransitie, klimaatadaptatie

- Willem-Jan Stegeman - Wethouder Financiën, Economie, Circulariteit, gemeente Amersfoort
- Martina Huismans - Wethouder Financiën, Ruimtelijke Ordening, Mobiliteit, gemeente Delft
- Marco Wenzkowski - Wethouder Apeldoorn, portefeuille mobiliteit, digitalisering, innovatie
- Daan Quaars - Directeur/bestuurder, Logistics Community Brabant; voormalig wethouder Breda
- Dick Emmer - Gemeentesecretaris, gemeente Zwolle
- Leonie van den Beuken - Hoofd Amsterdam Smart City (ASC)
- Hans Sluizeman - Manager Stedenbouw en Mobiliteit, gemeente Utrecht
- Joris Martens - Strategisch Informatieadviseur, gemeente Delft
- Isabella Steinprinz - Strateeg Digitalisering, Provincie Overijssel

Resultaat

De gesprekken leverden diverse inzichten en concrete resultaten op, zowel op beleidsniveau als in praktische zin:

- Vergroot draagvlak voor slimme stedelijke oplossingen Bestuurders erkennen steeds meer de waarde van technologie en data om stedelijke problemen effectiever aan te pakken. Door de gesprekken beseffen zij dat slimme technologieën niet alleen technologische oplossingen bieden, maar ook bijdragen aan bredere beleidsdoelen zoals duurzaamheid, inclusie en economische groei.
- Inzicht in lokale uitdagingen en kansen De gesprekken gaven een duidelijk overzicht van specifieke uitdagingen per gemeente:
 - Apeldoorn: de behoefte aan een geïntegreerde mobiliteitsoplossing, specifiek gericht op het betrekken van omliggende gemeenten.
 - Zwolle: een sterke focus op klimaatadaptieve initiatieven en de ontwikkeling van inclusieve, duurzame woonwijken.
 - 's-Hertogenbosch: het streven naar een innovatieve datagedreven aanpak binnen het sociaal domein.
 - Rotterdam en Den Haag: de noodzaak om digital infrastructuur te versterken als basis voor verdere groei en samenwerking.

- **Beleidsvorming en samenwerking**
Veel bestuurders spraken hun interesse uit samen te werken aan grootschalige projecten en om te komen tot bestuurlijke kennisdeling, waar gemeenten case-studies, projectervaringen en data kunnen delen. En om samen de data-infrastructuur te verbeteren, zodat data-uitwisseling tussen steden gemakkelijker wordt. Het DMI-ecosysteem biedt hier ondertussen de ruimte voor. Veel van de betrokken gemeenten zijn daar ondertussen lid van geworden.

Gewenste vervolgstappen

Ook werd de behoefte uitgesproken tot het opzetten van een digitaal platform waar gemeenten praktijkvoorbeelden en beleidsplannen kunnen delen, het organiseren van terugkerende netwerkbijeenkomsten waar bestuurders ervaringen uitwisselen en inspiratie opdoen, en tenslotte de ontwikkeling van een handleiding voor ethiek en privacy binnen smart city-initiatieven, naar aanleiding van discussies over dataveiligheid en publieke acceptatie. Deze wensen worden ondertussen ingevuld binnen het DMI-ecosysteem.

Belangrijke lessen uit de gesprekken

Lokale aanpak van digitalisering

Het is van cruciaal belang dat gemeenten hun eigen unieke aanpak voor digitalisering ontwikkelen. Uit de gesprekken bleek dat een algemene benadering vaak niet past bij de lokale behoeften en omstandigheden. Bestuurders gaven aan dat maatwerk essentieel is om technologie effectief in te zetten voor stedelijke problemen.

Ethische en juridische overwegingen

De noodzaak om ethiek en privacy hoog op de agenda te zetten bleek een terugkerend thema. Diverse bestuurders uitten hun zorgen over hoe data verzameld en gebruikt wordt, en benadrukten de behoefte aan duidelijke richtlijnen en regelgeving om het vertrouwen van burgers te behouden. Een van de lessen was dat technologie niet ten koste mag gaan van ethische normen en privacy.

Data en kennisdeling binnen het DMI-ecosysteem

Bestuurders zien veel waarde in het delen van data en kennis binnen het DMI-ecosysteem. Verschillende steden gaven aan dat een gebrek aan toegang tot data en informatie-uitwisseling samenwerking bemoeilijkt. Een les was dat standaardisering van data en het faciliteren van een centrale infrastructuur voor kennisdeling cruciaal is voor succesvolle samenwerking binnen het DMI-ecosysteem.

Behoeft aan digitale vaardigheden binnen gemeenten

Een belangrijk knelpunt dat naar voren kwam, was de behoefte aan digitale vaardigheden binnen gemeentelijke organisaties. Bestuurders merkten op dat trainingen en ondersteuning nodig zijn om medewerkers voor te bereiden op het werken met data en technologie, waardoor datagestuurde beleidsvoering efficiënter kan worden.

De rol van innovatie bij stedelijke groei

Veel bestuurders benoemden dat technologie en innovatie een cruciale rol spelen in hun groeiambities. Zo wordt er in verschillende gemeenten gekeken hoe technologie de infrastructuur kan ontlasten en stedelijke groei kan ondersteunen zonder dat dit ten koste gaat van de leefkwaliteit. De les hieruit was dat technologische vernieuwingen steden kunnen helpen om te groeien op een manier die duurzaam en efficiënt is.

Borging

De lessen die voortkomen uit deze gesprekken worden benut bij vervolgstappen die worden gezet binnen het DMI-ecosysteem. Hier wordt nog vorm aangegeven. Heel concreet wordt binnen DMI al gewerkt aan de thema's die worden genoemd bij 'Beleidsvorming en samenwerking' en bij 'Gewenste vervolgstappen', maar ook de andere thema's behoeven invulling. Dat wordt opgepakt binnen DMI. Het voeren van deze gesprekken levert waardevolle inzichten op en daarom neemt DMI-ecosysteem het op zich om deze te blijven voeren (in samenwerking met relevante DMI-partners).

Yvonne Kemmerling in gesprek met Paul Depla, burgemeester van Breda, tijdens de uitreiking van het boek 'Een slimme stad, zo doe je dat'

Netwerk - Stuurgroep

De Stuurgroep 'Een slimme stad, zo doe je dat' gaf gevraagd en ongevraagd advies aan het kernteam van de City Deal.

Aanleiding

In artikel 5.4 van de Dealktekst staat dat er een Stuurgroep wordt opgericht die bestaat uit bestuurders en directeuren van de betrokken partijen, waaronder minstens één vertegenwoordiger van het Stedennetwerk G40 en een vertegenwoordiger van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Proces

De Stuurgroep vergaderde ongeveer elk kwartaal, waarbij de bijeenkomsten afwisselend fysiek en online plaatsvonden. Tijdens deze bijeenkomsten werd de voortgang van de City Deal besproken en getoetst, zoals bepaald in artikel 7.1, waarin staat dat de projectmanager twee keer per jaar verslag uitbracht aan de Stuurgroep. De resultaten van deze evaluaties dienden als basis voor eventuele aanpassingen van de City Deal.

Daarnaast vervulde de Stuurgroep een belangrijke rol in het geven van strategisch advies. De leden beoordeelden de voortgang, gaven feedback aan het projectteam en deden aanbevelingen voor nieuwe initiatieven en budgetverdelingen. Zo waarborgde de Stuurgroep dat de koers van de City Deal in lijn bleef met de langetermijndoelstellingen, en bleef zij het projectteam uitdagen om scherp en doelgericht te blijven.

Leden van de Stuurgroep en hun functies

De Stuurgroep van de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' bestaat uit invloedrijke vertegenwoordigers van overheidsinstellingen en de private sector, elk met hun specifieke expertise en verantwoordelijkheden. De leden werken samen om een breed perspectief en diverse inzichten in de besluitvorming te waarborgen:

- Leon Geilen - Wethouder Gemeente Sittard-Geleen, voorzitter en ambassadeur van de Stuurgroep.
- Ralph Geers - Wethouder Gemeente 's-Hertogenbosch, ambassadeur van de Stuurgroep.
- Caspar de Jonge - Programmamanager Data en Diensten bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.
- Ben Kokkeler - Directeur van het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering.
- Erik Nieuwenburg - Directeur Digitale Transitie bij BPD.

- Jacqueline Verbeek-Nijhof - Vertegenwoordiger van TNO.
- Lianne Sleebos - Programmamanager Nationale Digitale Tweeling Fysieke Leefomgeving bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Klaes Sikkema - Partner bij WE LABS.
- Jeroen Steenbakkers - Eigenaar van Argaleo.
- Willem-Jan Stegeman - Wethouder Gemeente Amersfoort, ambassadeur van de Stuurgroep.

Oud-leden

- Wim Willems, oud-wethouder bij de Gemeente Apeldoorn
- Noud Hooyman, oud-directeur geoinformatie bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Anita Nijboer, partner/advocaat omgevingsrecht bij SIX Advocaten
- Shahid Talib, toenmalig Directeur Smart City bij Heijmans
- Patrick Gaynor - heemraad bij Waterschap Vallei & Veluwe

Resultaat

De Stuurgroep heeft ervoor gezorgd dat de City Deal-initiatieven aansluiten bij de kernwaarden van de City Deal en maatschappelijke impact hebben. De adviezen werden door het kernteam als zeer waardevol ervaren.

Borging

Met het eindigen van de City Deal stopt ook de Stuurgroep. Veel leden van de Stuurgroep zijn ook betrokken bij het DMI-ecosysteem en zetten hun werk daar voort.

Netwerk - Agenda Stad

Agenda Stad stimuleert samenwerking tussen het Rijk, steden en partners om de leefbaarheid, groei en innovatie in Nederlandse steden te bevorderen. City Deals zijn de instrumenten waarmee partijen samenwerken aan innovatieve oplossingen voor stedelijke uitdagingen. Vanuit de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' werd ook samengewerkt met andere City Deals.

Aanleiding

Steden staan voor complexe vraagstukken op het gebied van duurzaamheid, mobiliteit en economie. De City Deals ontstaan vanuit de behoefte om met nieuwe partnerschappen en oplossingen stedelijke uitdagingen aan te pakken en de economische en sociale potentie van steden te versterken. Agenda Stad is opgezet om deze uitdagingen aan te pakken.

Proces

City Deals worden gevormd door doelgerichte samenwerkingen tussen het Rijk, steden, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Er worden gezamenlijke doelen gesteld, waarbij experimenten en innovatieve initiatieven bijdragen aan stedelijke vernieuwing en ontwikkeling. Lokale overheden werken samen aan maatwerkoplossingen en wisselen kennis en best practices uit met nationale en Europese partners. De City Deals werken ook onderling goed samen. Er worden regelmatig CoP-bijeenkomsten georganiseerd voor de projectleiders van City Deals, waar kennis en netwerken worden uitgewisseld.

Resultaat

Elke City Deal levert concrete projecten en beleidsadviezen op, zoals initiatieven voor circulaire economie, klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit en sociaaleconomische ontwikkeling. Deze projecten richten zich op specifieke stedelijke thema's, waardoor steden op maat gemaakte oplossingen kunnen implementeren. Via een toolbox wordt deze kennis gedeeld.

Borging

Binnen de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' is intensief gebruikgemaakt van het waardevolle netwerk van Agenda Stad. Omgekeerd is kennis over technologie vanuit de City Deal teruggevoerd naar Agenda Stad. Nu de City Deal

eindigt, wordt deze kennisuitwisselingsrol overgenomen door het DMI-ecosysteem. Uiteraard is het netwerk van de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' ondergebracht in het DMI-ecosysteem. Maar ook voor andere City Deals kan DMI een interessante partner zijn.

Binnen DMI werken verschillende experts en netwerken samen en maken gebruik van de standaarden die daar worden ontwikkeld. Hier kunnen City Deals op aanhaken. In City Deals zoals 'Ruimte voor Lopen' en 'Tijdloze Grachten' speelt data bijvoorbeeld een grote rol, en ook in andere City Deals rondom de fysieke leefomgeving kan digitalisering veel betekenen. Het DMI-ecosysteem biedt City Deals een platform om kennis en producten duurzaam te bewaren en te delen. Daarnaast kunnen partners in het netwerk ondersteuning bieden bij vraagstukken over digitalisering en datagedreven werken. Vanuit het kenniscluster van DMI kunnen op verzoek kennismakingsgesprekken worden georganiseerd om City Deals te informeren over de mogelijkheden en ondersteuning die DMI biedt. Dit gebeurt in nauw overleg met de programmaleiding van Agenda Stad.

Tool - Afwegingskader Modelverordening Smartcitytoepassingen

De Modelverordening Smartcitytoepassingen biedt gemeenten handvatten om regels te stellen voor de inzet van slimme technologieën in de openbare ruimte. Om goed om te kunnen gaan met de modelverordening is een afwegingskader ontworpen om te bepalen hoe deze toepassingen in lijn kunnen worden gebracht met wet- en regelgeving.

Aanleiding

Er is een groeiend gebruik van smartcitytechnologieën zoals sensoren en camera's, die data verzamelen om steden efficiënter te maken. Hoewel deze technologie voordelen biedt, zoals verbeterde veiligheid en duurzaamheid, roept het ook zorgen op over privacy en controle. Er bestaat echter weinig regelgeving die specifiek is voor de inzet van smartcitytoepassingen. Daarom is er behoefte aan een kader waarmee gemeenten de inzet van deze technologieën kunnen reguleren.

Proces

Het afwegingskader is ontwikkeld binnen de City Deal, waarbij de verordening via casusproeven is getest in de gemeenten Rotterdam en Helmond. Het model richt zich op smartcitytoepassingen die fysiek in de openbare ruimte worden geplaatst of vanuit privégrond invloed hebben op de openbare ruimte. Deze proeven hebben geleid tot aanpassingen aan de verordening en het formulier dat bedrijven invullen bij de aanvraag voor plaatsing van smartcitytoepassingen.

Resultaat

Het resultaat is een werkbaar afwegingskader dat gemeenten kunnen gebruiken om te beoordelen of smartcitytoepassingen in hun gebied wenselijk en verantwoord zijn. Het kader houdt rekening met privacy, veiligheid, autonomie en andere publieke waarden. Ook is het vergunningensysteem onderdeel van het kader, waarmee aanvragen voor smartcitytoepassingen worden getoetst aan criteria zoals duurzaamheid, proportionaliteit en wettelijke naleving. Het afwegingskader is ook al gebruikt. Het sensorbeleid van de gemeente Helmond is bijvoorbeeld gebaseerd op onder meer dit afwegingskader.

Borging

Het Afwegingskader is gratis te downloaden via <https://slim-mestadzodoenwedat.nl/wp-content/uploads/Afwegingskader.pdf>. Om te voorkomen dat de inhoud van het Afwegingskader snel verouderd, stellen we een redactiecommissie samen met oud-partners van de City Deal en partners van DMI-ecosysteem, aangevuld met andere experts. Zij houden het Afwegingskader up to date. We vragen DMI-ecosysteem om dit proces te hosten.

Ook gaan we het gesprek aan VNG of het voor hen interessant is dit verder op te pakken.

Tool - Afwegingskader Sensordata en Privacy

Het Afwegingskader Sensordata en Privacy biedt gemeenten een praktisch hulpmiddel om privacy te waarborgen en de naleving van de AVG te garanderen bij de inzet van sensoren in de openbare ruimte. Het richt zich zowel op beleidsvorming als op uitvoering, waarbij keuzes rond techniek, gebruik en eigenaarschap van sensordata worden besproken.

Aanleiding

Gemeenten staan voor de uitdaging om sensoren in de openbare ruimte op een verantwoorde manier in te zetten. Omdat deze sensoren vaak gegevens verzamelen die als persoonsgegevens kunnen worden beschouwd, is het noodzakelijk dat gemeenten privacy en AVG-naleving borgen in hun beleid. Dit afwegingskader helpt bij het opstellen van duidelijke richtlijnen om aan deze eisen te voldoen.

Proces

Het afwegingskader is ontwikkeld als leidraad voor beleidsmakers en uitvoerders die te maken hebben met sensordata. Het proces omvat het analyseren van welke data worden verzameld, hoe deze worden opgeslagen, en welke privacy- en veiligheidsmaatregelen moeten worden genomen. De gebruiker doorloopt stappen die leiden tot weloverwogen beslissingen over de inzet van sensoren en hun juridische

en ethische implicaties. De gemeente wordt aangemoedigd om regelmatig de keuzes en toepassingen te herzien en te documenteren, zodat eventuele fouten worden voorkomen en transparantie wordt geborgd.

Resultaat

Het resultaat is een duidelijk en toepasbaar afwegingskader dat helpt om een verantwoord smartcitybeleid te ontwikkelen. Gemeenten krijgen handvatten om sensoren effectief te plaatsen en in te zetten zonder inbreuk te maken op de privacy van burgers. Dit afwegingskader draagt bij aan een grotere bewustwording over privacygerelateerde aspecten van sensordata en biedt richtlijnen voor de inkoop, installatie en het beheer van sensoren.

Borging

Het Afwegingskader Sensordata en Privacy opzich bleek een tussenproduct. Het heeft de auteurs geholpen bij het opstellen van de "Communicatierichtlijn overheidssensoren in de openbare ruimte" waarover hier meer te lezen is. <https://toolkitaal.gebruikercentraal.nl/hulpmiddelen/communicatierichtlijn-overheidssensoren-in-de-openbare-ruimte/>

Tool - Crowd Safety Manager

De Crowd Safety Manager is een digitaal platform dat gemeenten en politie helpt om drukte in steden en bij evenementen in real-time te monitoren en voorspellen. Het systeem maakt gebruik van anonieme databronnen om potentiële risico's in drukke gebieden te identificeren en proactief maatregelen te nemen.

Aanleiding

Drukke in steden en bij evenementen leidt regelmatig tot gevaarlijke situaties, zoals opstoppingen, ongevallen en zelfs paniek. Gemeenten en politie hebben vaak pas inzicht in de drukte wanneer problemen zich al voordoen, waardoor ingrijpen minder effectief is. De Crowd Safety Manager werd ontwikkeld om deze kloof te overbruggen en steden de

mogelijkheid te bieden om potentiële risicogebieden in een vroeg stadium te identificeren en te beheren. Met de toename van grote publieksevenementen en de steeds grotere bevolkingsdichtheid in stedelijke gebieden is de behoefte aan effectieve crowd control-technologie alleen maar gegroeid. Gemeente Den Haag en de Nationale Politie zagen in dat een dergelijke tool noodzakelijk was voor locaties zoals Scheveningen, waar drukte vooral in de zomermaanden veel voorkomt. Dit leidde tot de eerste proef, die plaatsvond in de zomer van 2022 op de boulevard van Scheveningen. De proef bracht aan het licht dat een dergelijk platform waardevolle inzichten kon bieden en een kritieke rol kon spelen bij het beheren van grote mensenmassa's.

Proces

De Crowd Safety Manager is ontwikkeld vanuit een uitvraag van het Startup In Residence programma. Daar werd in corona-tijd gevraagd om een tool die antwoord geeft op de vraag hoe we anderhalve meter afstand konden houden. De oplossing van Argaleo was een druktedashboard. De contouren voor dat dashboard zijn opgesteld in een werkgroep van de City Deal. Daaraan deden ook de politie en de gemeenten 's-Hertogenbosch, Breda en Den Haag mee. Vanuit die werkgroep is een subsidie aangevraagd om het product verder te ontwikkelen op de boulevard van Scheveningen.

Het resultaat daarvan is een tool die anonieme gegevens combineert uit verschillende bronnen, zoals verkeersstellingen, openbaar vervoersdata, de bezetting van parkeergarages, weersvoorspellingen en anonieme locatiegegevens van bezoekers. Door het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) kan de Crowd Safety Manager niet alleen huidige drukte visualiseren, maar ook voorspellingen maken over de verwachte drukte. Dit maakt het mogelijk om potentiële knelpunten in de doorstroming te identificeren en tijdig maatregelen te nemen.

Bij de ontwikkeling (tijdens de ontwerpfasen en de uitrol) van de tool is ethics by design toegepast. Daarvoor zijn diverse sessies georganiseerd. Zo is een ethisch verantwoord pro-

duct ontstaan. De tool werd getest in verschillende real-life situaties en grootschalige evenementen, waaronder de Invictus Games, de marathon van Rotterdam en Koningsdag in 2023 en 2024. In elk van deze gevallen bood het systeem de gemeente en politie real-time data over bezoekersaantallen, spreiding en verwachte bewegingen, wat hen in staat stelde bezoekersstromen effectief te beheren. Het dashboard is zodanig ontworpen dat het eenvoudig te interpreteren is en snel een overzicht biedt van de drukte in specifieke gebieden, inclusief risicovolle knelpunten. In april 2024 werd een nieuwe functie getest tijdens het Life | Live-festival in Den Haag, waarbij extra mogelijkheden werden toegevoegd om de toepassing van het platform te optimaliseren.

Resultaat

De Crowd Safety Manager heeft zich bewezen als een waardevolle tool bij het beheren van drukte en het garanderen van de veiligheid van bezoekers in stedelijke gebieden en tijdens grote evenementen. Dankzij de inzet van het platform konden de betrokken gemeenten en hulpdiensten anticiperen op de verwachte drukte en preventieve maatregelen nemen. Dit heeft bijgedragen aan het voorkomen van opstoppingen en gevaarlijke situaties, wat de veiligheid van burgers aanzienlijk heeft verbeterd. De tool wordt regelmatig geëvalueerd en aangepast op basis van de ervaringen en feedback die voortkomen uit het gebruik in verschillende contexten. De inzet van de tool bij de Invictus Games, Koningsdag en de marathon van Rotterdam heeft duidelijk aangetoond dat het een effectief hulpmiddel is voor het real-time beheren van bezoekersaantallen en het proactief sturen van drukte. Een belangrijk resultaat is dat de Crowd Safety Manager niet alleen in staat is om actuele gegevens te verwerken, maar ook voorspellende analyses kan uitvoeren. Dit maakt het mogelijk om bezoekersstromen op een proactieve manier te sturen en in te grijpen voordat situaties problematisch worden. De tool heeft bovendien een privacyvriendelijk ontwerp; alle gegevens worden geanonimiseerd verwerkt, waardoor de privacy van individuen gewaarborgd blijft. Dit maakt het platform niet alleen effectief maar ook maatschappelijk verantwoord.

Borging

De Crowd Safety Manager is een succes geworden door de inspanningen van Jeroen Steenbakkers directeur-eigenaar van het bedrijf Argaleo. Daarin heeft hij optimaal samengewerkt met andere partners zoals gemeenten, TU Delft en de Politie. De tool is een bewijs dat vanuit publiek-private-sa-

menwerking binnen de City Deal producten kunnen ontstaan die het algemeen nut dienen en tegelijkertijd goed geborgd zijn bij het bedrijfsleven. Sterker nog, de Crowd Safety Manager, dankt zijn succes aan de borging bij het bedrijf Argaleo. We zijn dan ook blij dat Argaleo heeft aangegeven dat hij het product verder ontwikkelt en uitrolt, zowel commercieel als inhoudelijk. Het intellectueel eigendom van de Crowd Safety Manager en de kennis die is opgedaan bij de City Deal-werkgroepen ligt daarom bij Argaleo. Verdere ontwikkeling gebeurt in samenwerking met verschillende ecosystemen als Future City Foundation, DMI-ecosysteem en Impact Coalitie Safety and Security. Zo wordt de functionaliteit van de Crowd Safety Manager verder geoptimaliseerd. Ervaringen en "lessons learned" uit eerdere implementaties, zoals bij de Invictus Games en het Life I Live-festival, worden gedeeld en

verwerkt in toekomstige updates van de tool. Dit iteratieve proces stelt het platform in staat om continu verbeterd te worden en aan te sluiten bij nieuwe veiligheidsuitdagingen in een veranderende stedelijke omgeving. Binnen het DMI-ecosysteem nemen gemeenten, politie, en andere belanghebbenden deelnemen aan de verdere ontwikkeling en uitrol van de tool. Binnen dit netwerk worden best practices uitgewisseld en nieuwe ideeën besproken om de werking en toepasbaarheid van de Crowd Safety Manager te optimaliseren. De tool is ontworpen als een herhaalbare en schaalbare oplossing, waardoor andere steden en gemeenten het eenvoudig kunnen implementeren. In het DMI-ecosysteem krijgen steden toegang tot de kennis en middelen die nodig zijn om de tool effectief te gebruiken.

Tool - Kennisplatform ethiek in de slimme stad

Ethiek is vanaf het begin een belangrijk thema binnen de City Deal, wat resulteerde in een ethiekgroep en het kennisplatform ethiek in de slimme stad.

Aanleiding

Er is een grote behoefte om de ethische aspecten van digitalisering en technologisering binnen gemeenten en andere overheidsinstellingen te verkennen en te integreren in hun processen. Door digitalisering en technologisering ontstaan er ethische vraagstukken die organisaties moeten herkennen en bespreekbaar moeten maken, zodat zij technologie weloverwogen en op een verantwoorde manier kunnen toepassen. De ethische afwegingen helpen om de risico's te beheersen en de acceptatie van technologie in de samenleving te verbeteren.

Proces

- Binnen de City Deal is een ethiekgroep opgericht, die vanaf het begin adviezen gaf en lessen deelde over ethische kwesties in digitaliseringsprojecten.
- De groep leert niet alleen van elkaar over ethiek in relatie tot digitalisering en technologisering, maar brengt deze kennis ook in de praktijk in hun (vaak gemeentelijke) organisaties.
- Deze ethiekgroep wordt verzelfstandigd in het Kennisnetwerk Ethiek in de Slimme Stad.

- Er zijn al Community of Practice (CoP)-sessies georganiseerd binnen het DMI-ecosysteem om te komen tot een ethisch kader voor DMI-projecten. Het blijkt dat daar nog niet veel belangstelling voor is, daarom scherpen we de focus verder aan.
- Het netwerk heeft bestaande instrumenten en kennis verzameld, nieuwe kennis ontwikkeld en deze gedeeld via webinars; passief via de website en actief via samenwerking met het onderwijs en de wetenschap.
- Ethische kwesties worden op de website (<https://slimmestadzodoenwedat.nl/ethiek/>) en via sessies geagendeerd om bewustwording te vergroten en passende antwoorden te vinden.

Resultaat

Het resultaat is de oprichting van een verzelfstandigd Kennisnetwerk Ethiek in de Slimme Stad. Dit netwerk verzamelt, ontwikkelt en deelt kennis over ethische vraagstukken binnen smartcityprojecten. Het netwerk is beschikbaar voor advies en ondersteuning aan projecten binnen het DMI-ecosysteem, gemeenten en andere organisaties in Nederland en Vlaanderen. Het doel is om ervoor te zorgen dat ethiek een vast onderdeel wordt van het ontwikkelen en toepassen van slimmestadtoepassingen in steden, dorpen en regio's. Daarnaast biedt het netwerk maatwerkoplossingen voor ethische vraagstukken. Afhankelijk van de complexiteit en timing van de vraag, worden er workshops en ethische scans uitgevoerd om problemen vroegtijdig te identificeren en op te lossen.

Borging

De borging van het resultaat gebeurt op verschillende niveaus

1. Verzelfstandiging van de ethiekgroep: De ethiekgroep wordt een onafhankelijk netwerk dat blijft bestaan na de City Deal en door blijft werken aan ethische vraagstukken binnen DMI-projecten en andere smartcitytoepassingen. Het dagelijkse programmamanagement van dit netwerk wordt verzorgd door ELBA\REC. Zo blijft de samenhang met de website 'Een slimme stad, zo doen we dat', bestaan. Het netwerk krijgt een stuurgroep dat de koers van het netwerk bewaakt.

2. Kennisdeling en capaciteitsopbouw: Vanuit dit netwerk worden door middel van seminars, webinars en informatie-overdracht op de website lessen en nieuwe kennis gedeeld binnen en buiten het DMI-ecosysteem. Er worden ook verbindingen gelegd met het onderwijs en de wetenschap, waardoor het ethisch denken verder kan groeien.

3. Samenwerking met externe partijen: Het netwerk stelt zijn expertise beschikbaar voor ethische vraagstukken uit zowel Nederland als Vlaanderen. Deze vragen kunnen leiden tot wetenschappelijk onderzoek en de ontwikkeling van nieuwe instrumenten die dan ook weer wordt gedeeld via het netwerk. Hiervoor werken we samen met GovTech NL, een kennisnetwerk dat zich richt op versterking van democratie in digitalisering en technologisering.

4. Continue evaluatie en ontwikkeling: Door de opzet van het netwerk worden adviezen en inzichten continu geëvalueerd en bijgesteld op basis van nieuwe kennis en ervaringen in de praktijk. Het netwerk blijft doorontwikkelen, ondersteund door experts uit onderwijs, wetenschap en de praktijk.
5. Resultaten verspreiden: Via de website <https://slimmestadzodoenwedat.nl/ethiek/> en webinars en seminars worden de lessen en resultaten van de ethiekgroep en het netwerk breed verspreid.

Ons doel is dat met deze structurele aanpak ethiek een vast onderdeel wordt van smartcityprojecten en zorgen we ervoor dat de ethische afwegingen steeds beter worden geïntegreerd in het besluitvormingsproces van nieuwe technologische toepassingen.

Tool - Kookboek Effectieve Datastrategie

Het Kookboek Effectieve Datastrategie biedt overheden en andere organisaties een praktisch stappenplan om een datastrategie op te zetten en succesvol te implementeren. Het kookboek bevat basisprincipes, praktische voorbeelden en verwijzingen naar nuttige tools, waarmee data kan worden ingezet om de leefomgeving te verbeteren.

Aanleiding

Overheden spelen een belangrijke rol in het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving van hun inwoners. Om die activiteiten beter te meten, monitoren, en sturen, wordt er steeds meer gewerkt met data. Echter, veel overheden ervaren problemen met de juiste inzet van data en datastrategieën, vooral door een gebrek aan kennis en ervaring. Het

kookboek is ontwikkeld om hen te ondersteunen bij het opzetten van een effectieve datastrategie en het gebruik van data in hun beleid.

Proces

Het Datakookboek is ontwikkeld binnen de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' in samenwerking met andere Civity en de Provincie Zuid-Holland. Het proces bestond uit meerdere sessies waarin betrokkenen hun ervaringen en kennis deelden over datagedreven werken. Het kookboek is een levend document dat door de input van diverse partijen is verbeterd en aangepast aan de behoeften van overheden. Het kookboek volgt de stappen van het CRISP-DM-model

(Cross-Industry Standard Process for Data Mining) en bevat een gestructureerd stappenplan voor datagedreven werken. Dit plan omvat het formuleren van de juiste vraagstelling, het kiezen van indicatoren, het beheren van de data life cycle, het delen en toepassen van data, en het evalueren van het proces. Elk hoofdstuk bevat praktische tips en verwijzingen naar bestaande datatools en standaarden.

Resultaat

Het resultaat is een gebruiksvriendelijk Datakookboek dat beleidsmakers, managers en data-scientists ondersteunt bij het opzetten van een effectieve datastrategie. Het kookboek biedt handvatten om data op een gestructureerde manier in te zetten voor beleidsontwikkeling en -uitvoering, met de nadruk op het werken vanuit maatschappelijke opgaven en publieke waarden. Het staat hier: <https://slimmestadzodoenwedat.nl/wp-content/uploads/Datakookboek.pdf>
Het kookboek behandelt belangrijke onderwerpen zoals da-

takwaliteit, data governance, open data en datamodellen, en bevat voorbeelden van succesvolle datagedreven projecten, zoals de Snuffelfiets en het Zonnepanelenproject van Capelle aan den IJssel.

Borging

Het Datakookboek is gratis te downloaden via <https://slimmestadzodoenwedat.nl/wp-content/uploads/Datakookboek.pdf>, zodat iedereen er toegang toe heeft. Om te voorkomen dat de inhoud van het Datakookboek snel verouderd, stellen we een redactiecommissie samen met oud-partners van de City Deal en partners van DMI-ecosysteem, aangevuld met andere experts. Hiervoor gebruiken we ook input van gebruikers. Zo kan het Datakookboek een begrip worden voor beleidsmakers, managers en data-scientists. EIT Urban Mobility heeft aangeboden deze update te faciliteren en ook Europees uit te rollen.

Tool - Lokaal Meten - Zo Betrek Je Burgers

De tool “Lokaal Meten - Zo Betrek Je Burgers” helpt lokale gemeenschappen bij het opzetten en uitvoeren van meetinitiatieven. Het biedt inzichten en handvatten om burgers te betrekken bij maatschappelijke vraagstukken door het gebruik van sensoren en dataverzameling.

Aanleiding

Lokale meetprojecten kunnen bijdragen aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. Om succesvolle resultaten te behalen, is het essentieel om burgers actief te betrekken, maar veel organisaties weten niet hoe ze dat het beste kunnen doen. Deze tool biedt daarvoor de juiste kennis en methoden.

Proces

De tool is ontwikkeld binnen de Lokaal Meten-werkgroep en maakt gebruik van het “Lokaal Meten Canvas”, een hulpmiddel dat helpt bij het organiseren van lokale meetprojecten. Gebruikers kunnen het canvas downloaden en invullen om hun project te structureren en te plannen. Het proces bevat belangrijke stappen zoals het definiëren van doelstellingen, het betrekken van burgers en het beheren van wettelijke kaders zoals AVG-voorschriften.

Vanuit de werkgroep is ook meegewerkt aan de TSI-subsidie die heeft geleid tot het project CitiMeasure. Dit was een Euro-

pees project dat liep van 2021 tot 2023 en gericht was op het bevorderen van burgerwetenschap in Europese steden. Het project bracht de ervaringen en expertise samen van steden, organisaties en netwerken die betrokken zijn bij burgerwetenschapsinitiatieven. Het project werd gecoördineerd door Eurocities en ontving een half miljoen euro van het Technical Support Instrument (TSI). Deze subsidie werd aangevraagd vanuit de partners van de City Deal. Zij waren ook betrokken in de werkgroepen.

Vanuit de werkgroep is ook meegewerkt aan de TSI-subsidie die heeft geleid tot het project CitiMeasure. Dit was een Europees project dat liep van 2021 tot 2023 en gericht was op het bevorderen van burgerwetenschap in Europese steden. Het project bracht de ervaringen en expertise samen van steden, organisaties en netwerken die betrokken zijn bij burgerwetenschapsinitiatieven. Het project werd gecoördineerd door Eurocities en ontving een half miljoen euro van het Technical Support Instrument (TSI). Deze subsidie werd aangevraagd vanuit de partners van de City Deal. Zij waren ook betrokken in de werkgroepen.

Het project richtte zich op drie belangrijke uitdagingen binnen burgerwetenschap:

- **Vergelijkbaarheid en interoperabiliteit van gegevens:** Het ontwikkelen van instrumenten om de outputs van verschillende burgermeetinitiatieven te vergelijken en te integreren.
- **Digitale inclusie:** Het waarborgen dat alle individuen en gemeenschappen gelijk vertegenwoordigd zijn in burgerwetenschapsinitiatieven door het bevorderen van digitale vaardigheden en toegang.
- **Gedrags- en beleidsverandering:** Het verbinden van verzamelde informatie aan gedragsverandering en gemeentelijk beleid om zo een grotere impact te realiseren.

Resultaat

Het resultaat is een praktische tool die lokale overheden en initiatieven in staat stelt om dataverzameling effectief in te zetten, met actieve burgerparticipatie. Het canvas biedt structuur en overzicht tijdens de verschillende fasen van een meetproject, van start tot afronding, en helpt bij het definiëren van behoeften, verwachtingen en de betrokkenheid van diverse partijen. Dit canvas is te downloaden via het platform: <https://slimmestadzodoenwedat.nl/lokaalmeten/>.

Een van de belangrijkste outputs van CitiMeasure was de ontwikkeling van de CitiAIR-tool, een interactieve online inventaris van burgerwetenschapsinitiatieven op het gebied van luchtkwaliteit. Deze tool verzamelt en vergelijkt verschillende initiatieven en dient als inspiratiebron en referentie voor steden en organisaties die soortgelijke projecten willen starten.

Daarnaast heeft CitiMeasure richtlijnen opgesteld voor gedrags- en beleidsverandering en voor digitale inclusie, met als doel het ondersteunen van steden en organisaties bij het implementeren van effectieve en inclusieve burgerwetenschapsinitiatieven.

Het resultaat hiervan is te vinden op <https://citimeasure.eu/>.

Borging

Het resultaat van CitiMeasure is te vinden op <https://citimeasure.eu/>. Het canvas is te downloaden via het platform: <https://slimmestadzodoenwedat.nl/lokaalmeten/>. Voor het canvas zijn we nog op zoek naar een goede plek om te borgen. Het zou goed zijn als de tool continu wordt ondersteund en bijgewerkt door een Lokaal Meten-community. We hebben deze borgingsplek nog niet gevonden.

Tool - Ontwerpen met Data

De tool Ontwerpen met Data verbindt het gebiedsontwikkelingsproces met dataverwerking, wat helpt om landschappen, gebouwen en gebieden op een efficiëntere manier te ontwerpen en te beheren door gebruik te maken van cyclisch ontwerpend onderzoek.

Aanleiding

Het lineaire karakter van traditionele gebiedsontwikkeling en dataverwerking leidt vaak tot inefficiënties. Gemeenten en ontwikkelaars zochten een manier om beide processen beter op elkaar af te stemmen en zo meer waarde te creëren gedurende het ontwerpproces.

Proces

De tool is ontwikkeld door middel van onderzoek en samenwerking met diverse partijen, waarbij de Double Diamond-methode werd gebruikt. Deze methode combineert divergent en convergent denken, wat resulteert in een cyclisch proces waarbij ontwerp en onderzoek worden geïntegreerd. Verschillende databronnen en ontwerpmodellen werden toegepast om scenario's voor gebiedsontwikkeling te visualiseren en te testen.

Resultaat

De tool is nog in ontwikkeling en verbindt het gebiedsontwikkelingsproces met dataverwerking om betere resultaten

te bereiken. Door databronnen en data-analyse te integreren met ontwerpmodellen, wordt het mogelijk om op basis van real-time data en modelanalyse dynamische en flexibele oplossingen voor gebiedsontwikkeling te ontwikkelen. Er zijn al belangrijke stappen gezet om dit proces verder te verfijnen, maar de volledige functionaliteit van de tool is nog niet afgerond.

Borging

Ontwerpen met Data is gratis te downloaden via <https://slimmestadzodoenwedat.nl/wp-content/uploads/Ontwerpen-met-Data.pdf>. Om te voorkomen dat de inhoud snel verouderd, stellen we een redactiecommissie samen met oud-partners van de City Deal en partners van het DMI-ecosysteem, aangevuld met andere experts. Dit doen we in combinatie met andere data-uitgaven. Zo kan de tool een standaard worden binnen het vakgebied.

Op dit moment zoeken we partijen die het interessant vinden om hier een bijdrage aan te leveren, en we werken de strategie voor het updaten verder uit. Dat doen we samen met het project AI in de Stad, omdat data de basis is van AI in de Stad. Lars van Vianen (Scape Agency), die destijds vanuit de NVTL bij deze werkgroep betrokken was, zorgt voor deze integratie.

Tool - Open Urban Data Platform Handboek

Het Open Urban Data Platform Handboek is ontwikkeld om gemeenten te ondersteunen bij het opzetten en beheren van stedelijke dataplatforms. Het biedt richtlijnen voor het optimaal benutten van stedelijke data, zodat gemeenten de stad efficiënter kunnen beheren en transparantie kunnen vergroten.

Aanleiding

Toen de City Deal begon, wilden verschillende gemeenten al stedelijke platforms ontwikkelen, maar ze hadden geen duidelijke normen of richtlijnen. Internationale normen waren niet toereikend, en er bestond een gebrek aan een volwassen markt die aanbod en vraag kon organiseren. Dit leidde tot de vraag hoe zo'n platform ingericht moest worden. Gemeenten zoals Amersfoort, Zwolle, Apeldoorn, Rotterdam en Helmond hadden ook vragen over hoe ze open urban platforms konden ontwerpen, inkopen en implementeren.

Proces

Om deze uitdagingen aan te pakken, heeft een werkgroep bestaande uit gemeentelijke vertegenwoordigers, onderzoekers en experts internationale studies en praktijkervaringen verzameld. Deze kennis werd gebundeld om de knelpunten te identificeren en richtlijnen te ontwikkelen die gemeenten helpen bij het oriënteren en uitvragen van stedelijke dataplatforms. Deze richtlijnen worden in het handboek gepresenteerd. De werkgroep van de City Deal heeft ervoor gezorgd dat zowel wetenschappelijke inzichten als praktijkervaringen in het proces werden meegenomen.

Resultaat

Het resultaat is een handboek dat een overzicht geeft van wat een open urban platform inhoudt en hoe gemeenten dit kunnen implementeren. Het handboek biedt niet alleen theoretische inzichten, maar ook praktische stappen voor het opstellen van een programma van eisen en de inkoop van stedelijke platforms. Het document helpt bij het standardiseren van stedelijke dataplatforms en biedt richting voor de technologische keuzes en de organisatorische inrichting. Het handboek is beschikbaar voor publieke instellingen en geïnteresseerde stakeholders die betrokken zijn bij smart ci-

ty-ontwikkeling. Klik hier: <https://slimmestadzodoenwedat.nl/wp-content/uploads/Urban-Data-Platform.pdf>

Een ander resultaat is dat de werkgroepleden die het rapport hebben samengesteld, elkaar hebben leren kennen binnen de City Deal, hebben ontdekt hoe het is om met elkaar samen te werken en dat nu doorzetten binnen het DMI-ecosysteem.

Borging

Het handboek schetst het doel van de ontwikkeling van een Open Urban Data Platform. Het is een stip op de horizon voor wie zich met dit onderwerp bezighoudt. Ook biedt het informatie over de stappen die gezet moeten worden om daar te komen. Binnen het DMI-ecosysteem wordt dat Open Urban Data Platform daadwerkelijk ontwikkeld. Daarbij kan dit handboek behulpzaam zijn als naslagwerk of inspiratiegids. Zo wordt stap voor stap naar de stip op de horizon toegevoerd.

Daartoe is het handboek online gezet (<https://slimmestadzodoenwedat.nl/wp-content/uploads/Urban-Data-Platform.pdf>) ter inspiratie van vakprofessionals die werken aan dit thema. Er wordt bij deze DMI-werkgroep gepolst of er behoefte is aan herzieningen van het handboek. Als dat het geval blijkt, stellen we een redactiecommissie samen met oud-partners van de City Deal en partners van DMI-ecosysteem, aangevuld met andere experts.

De meeste leden van de werkgroep werken verder aan dit thema binnen het DMI-ecosysteem. Zo is het netwerk van deze werkgroep geborgd binnen DMI.

Tool - Prioritering Nood- en Hulpdiensten bij Verkeerslichten

Deze tool maakt gebruik van intelligente verkeerslichten (iVRI's) om voertuigen van nood- en hulpdiensten, zoals ambulances, politievoertuigen en brandweerwagens, veilig en snel door kruisingen te laten passeren. Wanneer een hulpdienstvoertuig met zwaailichten en sirene nadert, schakelt het verkeerslicht automatisch naar groen, terwijl andere weggebruikers tijdig worden gewaarschuwd en op rood licht wachten. Hierdoor kunnen nood- en hulpdiensten zonder vertraging en met minder risico's doorrijden.

Aanleiding

Jaarlijks gebeuren er in Nederland ongeveer 270 ongelukken met hulpdiensten die door rood rijden. Dit leidt niet alleen tot gevaarlijke situaties voor hulpverleners en andere weggebruikers, maar veroorzaakt ook vertragingen die de hulpverlening negatief beïnvloeden. Traditionele verkeerslichten voldoen niet altijd aan de snelheid en flexibiliteit die vereist zijn voor spoedvervoer. Intelligente verkeerslichten bieden de mogelijkheid om prioriteit te geven aan hulpdiensten, wat zorgt voor kortere aanrijtijden en verhoogde verkeersveiligheid.

Proces

Het systeem werd ontwikkeld in samenwerking met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en betrokken partijen zoals de Nationale Politie en gemeenten zoals Rotterdam, Helmond, en Deventer. Het platform maakt gebruik van "Talking Traffic" om verkeersinformatie in realtime te delen tussen noodvoertuigen en verkeerslichten. Noodvoertuigen kunnen al tot 5 minuten voor aankomst op de kruising prioriteit aanvragen, zodat het verkeerslicht tijdig op groen springt. Bovendien stuurt het systeem een Emergency Vehicle Approaching-bericht naar de omgeving, waarmee andere weggebruikers gewaarschuwd worden voor het naderende hulpvoertuig. In diverse steden werden pilots uitgevoerd om de werking van het systeem te testen en te verbeteren, en deze pilots hebben geresulteerd in structurele implementaties.

Resultaat

Het resultaat is een veiligere en snellere doorgang voor nood- en hulpdiensten op kruispunten. De verkeerslichten reageren automatisch op de noodvoertuigen, wat betekent dat deze niet meer door rood hoeven te rijden. Dit heeft geleid tot een aan-

zienlijke vermindering van het aantal ongelukken met hulpdiensten op kruispunten en een kortere en betrouwbaardere aanrijtijd. Het systeem vermindert ook abrupt stoppen en optrekken voor reguliere weggebruikers, wat bijdraagt aan een duurzamere doorstroming en minder uitstoot. Het systeem biedt verder een juridisch voordeel, aangezien bestuurders van noodvoertuigen niet meer kwetsbaar zijn voor aansprakelijkheid bij doorroodsituaties.

Borging

Het rapport is hier te downloaden en moet worden gezien als een tussenstap: <https://slimmestadzodoenwedat.nl/wp-content/uploads/Tool-Smart-Traffic-prioritering.pdf>. Binnen het DMI-ecosysteem worden ervaringen en inzichten uit verschillende steden gedeeld om de werking van het systeem te optimaliseren en te ondersteunen. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat speelt een belangrijke rol in het stimuleren van de uitrol van iVRI's door cofinanciering aan te bieden via de "2e Tranche"-regeling. Gemeenten en provincies kunnen aanspraak maken op dit budget, waarmee de implementatie van iVRI's verder wordt gestimuleerd. De samenwerking binnen het DMI-netwerk zorgt ervoor dat nieuwe functionaliteiten en verbeteringen consistent worden geïntegreerd, terwijl de infrastructuur van iVRI's wordt uitgebreid. Tot slot stelt de AVG-conforme opzet van de tool gemeenten in staat om data-analyse te gebruiken voor de optimalisatie van verkeersstromen zonder privacyrisico's, wat bijdraagt aan verdere implementatie en doorontwikkeling.

Tool - Slimme Initiatieventoets (SIT)

De Slimme Initiatieventoets (SIT) is een tool die ontwikkeld is om initiatiefnemers te ondersteunen bij het plannen van projecten in de buitenruimte. De tool maakt gebruik van beschikbare data en technologie om relevante informatie automatisch aan te reiken, zonder dat de gebruiker over de vakkennis hoeft te beschikken. Het doel is om initiatiefnemers te helpen bij het identificeren van relevante omgevingsinformatie die van invloed kan zijn op hun project.

Aanleiding

Het plannen en uitvoeren van initiatieven in de fysieke ruimte, zoals evenementen of bouwprojecten, kan ingewikkeld zijn. Initiatiefnemers hebben vaak niet de expertise om te weten welke omgevingsfactoren, zoals verkeersroutes, milieuregels of andere lopende projecten, van invloed kunnen zijn op hun plannen. De SIT is ontwikkeld om dit proces te vereenvoudigen door relevante data automatisch te presenteren wanneer een locatie wordt geselecteerd. Dit zorgt ervoor dat initiatiefnemers beter geïnformeerd zijn en onverwachte problemen kunnen vermijden.

Proces

Het SIT-framework is ontwikkeld binnen de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat'. Het concept werd in workshops uitgewerkt waarbij verschillende stakeholders, zoals gemeenten en onderzoeksinstituten, betrokken waren. Tijdens deze workshops werden vijf ontwerpprincipes vastgesteld:

1. Consument én producent
2. Bewust tellen wat belangrijk is
3. 4Dimensionaal: tijd en plaats
4. Zoeken én ontdekken
5. Initiatiefnemers maken Nederland

Op basis van deze ontwerpprincipes werden drie mogelijke invullingen van de tool uitgewerkt:

- SIT.Shop: Een webshop-achtig platform dat data aanbiedt op basis van gebruikersbehoeften.
- SIT Second Layer: Een filterlaag die relevante data presenteert op basis van beleidsdoelen.
- Sta in je plan. Zie dat het kan!: Een immersieve multimedia-ervaring die initiatiefnemers in staat stelt om een project in een virtuele omgeving te simuleren en te ervaren hoe het zou werken.

Deze zijn nog niet verder uitgewerkt.

Resultaat

De Slimme Initiatieventoets (<https://slimmestadzodoenwedat.nl/wp-content/uploads/Slimme-Initiatieventoets.pdf>) biedt initiatiefnemers, zoals bewoners en bedrijven, toegang tot een platform dat automatisch relevante informatie toont zodra een locatie en initiatief worden ingevoerd. Het systeem helpt initiatiefnemers om inzicht te krijgen in de mogelijkheden en beperkingen van hun plannen, bijvoorbeeld door te laten zien welke vergunningen nodig zijn of welke andere projecten in de buurt plaatsvinden. Hiermee worden initiatieven efficiënter en kunnen problemen in een vroeg stadium worden opgelost.

Borging

Het onderzoeksproces naar de Slimme Initiatieventoets is hier te lezen: <https://slimmestadzodoenwedat.nl/wp-content/uploads/Slimme-Initiatieventoets.pdf>. Het framework is momenteel een concept dat nog verder uitgewerkt moet worden, bijvoorbeeld door onderzoekers of startups. Ten tijde van schrijven was het zijn tijd wellicht nog een beetje vooruit; nader onderzoek is nodig om te bepalen hoe het verder gebracht kan worden. Daarvoor is contact opgenomen met de oorspronkelijke werkgroepleden.

Tool - Slimme Stad, Slimmer Samenwerken (Bewustwordingsmodel Smart City)

Samenwerken aan een smart city is complex omdat verschillende partners vaak verschillende definities hanteren voor dezelfde begrippen. Het Bewustwordingsmodel Smart City is ontwikkeld om dit probleem aan te pakken. Het model biedt een gestructureerde aanpak in vijf niveaus om te bepalen hoe "slim" een organisatie is en om te zorgen dat alle betrokkenen dezelfde taal spreken bij het werken aan smartcityprojecten. Dit model zorgt ervoor dat samenwerkingspartners effectief communiceren en op één lijn blijven, wat leidt tot betere samenwerking en projectresultaten.

Aanleiding

Bij de ontwikkeling van smartcityprojecten blijkt dat samenwerkingspartners niet altijd dezelfde betekenis toekennen aan belangrijke concepten zoals data, technologie, organisatie, en samenwerkingsvormen. Deze misverstanden kunnen leiden tot inefficiënte processen, vertragingen, en suboptimale resultaten. Om deze barrières te overwinnen en effectiever samen te werken, is er behoefte aan een tool die helpt om begrippen te standaardiseren en het begrip van digitalisering en samenwerking te verbeteren.

Proces

Het Bewustwordingsmodel Smart City is ontwikkeld binnen de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat'. Het model bestaat uit vijf niveaus die elk beschrijven hoe een organisatie omgaat met samenwerking, data, technologie en andere belangrijke factoren binnen een smart city. Elk niveau in het model bepaalt hoe organisaties en partners samenwerken, businesscases ontwikkelen, en omgaan met technologische

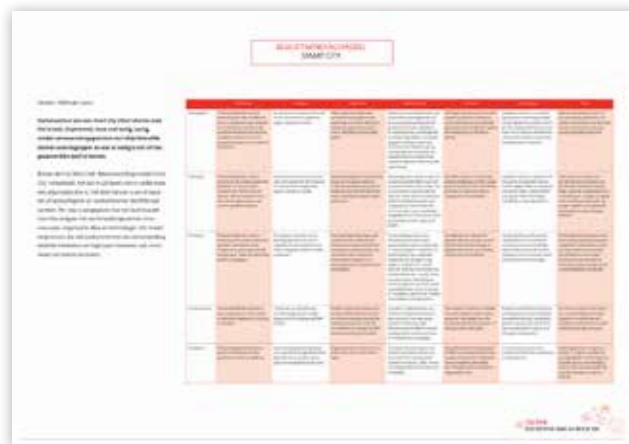
oplossingen. Het model is ontworpen om de samenwerking te optimaliseren door een gedeelde taal en visie te creëren.

Resultaat

Het model biedt organisaties de mogelijkheid om op een gestructureerde manier hun volwassenheid op het gebied van smartcityontwikkeling te bepalen en de samenwerking met partners te verbeteren. Het helpt om gezamenlijke doelen helder te formuleren en maakt duidelijk welke stappen nodig zijn om verder te groeien naar een hogere mate van slimheid. Het model is inmiddels in gebruik genomen door diverse partijen en draagt bij aan betere samenwerking in smartcityprojecten. Het model is hier gratis te downloaden: <https://slimmestadzodoenwedat.nl/wp-content/uploads/Bewustwordingsmodel-Smart-City.pdf>

Borging

Het model is hier gratis te downloaden: <https://slimmestadzodoenwedat.nl/wp-content/uploads/Bewustwordingsmodel-Smart-City.pdf> en kan door iedere smartcityprofessional gratis worden gebruikt. Het ligt ook aan de basis van de door ELBA\REC ontwikkelde Smart City Guide, die wordt gebruikt om smartcityproducten en -diensten optimaal in de markt te positioneren. Binnen het DMI-ecosysteem wordt het model gebruikt binnen het Kenniscluster voor de bewustwordingscampagne. Het model zal jaarlijks door ELBA\REC worden herzien om het up-to-date te houden.

Tool - Website Een slimme stad, zo doen we dat

De website 'Een slimme stad, zo doen we dat' is onder de vlag van de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' uitgegroeid tot een belangrijk communicatiekanaal over slimmestadontwikkelingen in Nederland.

Aanleiding

Het bewustzijnsniveau bij gemeenten over de impact van digitalisering en technologisering op hun steden en dorpen was een aantal jaar geleden vrij laag. De vraag (vanuit het Stedennetwerk G40 en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) aan de Future City Foundation en City Deal-partner ELBA\REC was om dat niveau te verhogen.

Proces

De website www.eenslimmestadzodoenwedat.nl is daartoe opgericht (met financiële hulp van City Deal-partners Heijmans, VodafoneZiggo en ELBA\REC). De eerste twee jaar was de site de basis van een afgebakende bewustwordingscampagne gericht op gemeenten. In 2023 is dit doel verbreed en is de site verbouwd tot een platform over smartcitynieuws, -opinie, -projectinformatie en -events. Ook de toolbox van de City Deal heeft een plek gekregen op de site. De site verstuurt nu tweewekelijks een nieuwsbrief en vanuit de site worden nieuws en opinies gedeeld met de smartcitycommunity in Nederland en Vlaanderen.

Resultaat

Op www.eenslimmestadzodoenwedat.nl worden wekelijks nieuwe berichten gepost, opinies gedeeld en events aangemaakt. De site wordt maandelijks bezocht door ruim 800 unieke bezoekers. De nieuwsbrief wordt tweewekelijks verstuurd naar 5000 lezers.

Borging

Na afloop van de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' gaat de site zelfstandig verder. De projectorganisatie van de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' heeft in samenwerking met ELBA\REC een plan van aanpak geschreven voor deze verzelfstandiging. Onderdeel daarvan is een investering van jaarlijks 10.000 euro (voor een periode van 3 jaar) door ELBA\REC in de verdere professionalisering en redactie van de site. ELBA\REC is al twintig jaar actief als media- en communicatiebedrijf en is de motor achter succesvolle vakbladen en online producten (zoals Stadszaken.nl).

Tool - Whatsappgroep City Deal Een Slimme Stad

In de Whatsappgroep City Deal Een Slimme Stad worden wekelijks inhoudelijke procesmatige nieuwsberichten gedeeld met partners van de City Deals 'Een slimme stad, zo doe je dat' en 'Slim Maatwerk' DMI-ecosysteem (<https://dmi-ecosysteem.nl>).

Aanleiding

De aanleiding voor de appgroep was het plannen van de eerste bijeenkomst voor het boek 'Een slimme stad, zo doe je dat' op een terras in Barcelona.

Proces

De appgroep is vanuit dat eerste appje uitgegroeid tot een groep waarin partners samenwerken aan eerst het boek en later ook de City Deals. Vanaf het begin werden er praktische en inhoudelijke berichten gedeeld. En soms leidt dat tot stevige discussies, hoewel dat de laatste tijd minder het geval is. De appgroep wordt gemodereerd door de projectleiders van de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat'.

Resultaat

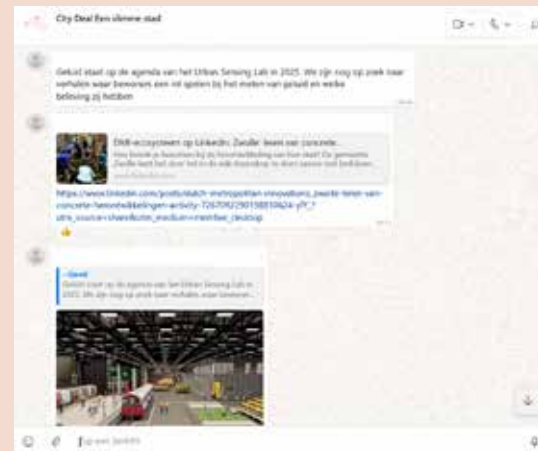
De appgroep kent momenteel 181 leden, een aantal dat al jaren redelijk constant is. Het verloop in de groep is dan ook relatief laag. Er worden bijna dagelijks berichten geplaatst, waarbij opvalt dat naast de moderatoren een beperkt aantal mensen actief is in het posten. Veel meer mensen lezen de groep. Dat valt op als er een call to action (in welke vorm dan ook) wordt gedaan.

De appgroep heeft ook bijgedragen aan het gemeenschapsgevoel van de City Deal. De appgroep staat vaak letterlijk hoog in de lijst met chats van Whatsapp en zo blijft ook de City Deal 'top of mind.'

Borging

Na afloop van de City Deals gaat de whatsappgroep verder onder de vleugels van het DMI-ecosysteem. Dat leidt tot een naamsverandering (voorlopig: DMI-ecosysteem en Slimme

Stad, maar verder verandert er weinig. Iedereen mag lid blijven en we blijven dezelfde content plaatsen. Zo kan de appgroep de communityrol houden die zij nu heeft. Met de borging binnen DMI verwachten we dat er meer leden tot de appgroep toetreden en dat kan leiden tot meer energie en een volgende fase van de groep.

Toolbox - Een slimme stad, zo doe je dat

De toolbox biedt overheden, bedrijven en burgers praktische instrumenten en kennis om steden slimmer te maken. Het platform verzamelt tools die zijn ontwikkeld binnen de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat', aangevuld met relevante instrumenten uit binnen- en buitenland.

Aanleiding

Er is behoefte aan een centrale plek waar stedelijke innovaties en tools voor smart city-oplossingen beschikbaar zijn voor iedereen die werkt aan stedelijke transformatie. Die behoefte is aangegeven in artikel 3.6 van de Dealktekst: 'De Partijen ontwikkelen en vullen een online instrumentenkoffer waarin deze nieuwe instrumenten worden verzameld. De instrumentenkoffer wordt aangevuld met reeds bestaande instrumenten uit binnen- en buitenland.'

Proces

De toolbox werd ontwikkeld door samenwerkende partijen binnen de City Deal en wordt continu aangevuld met nieuwe tools en voorbeelden. Het idee is om zowel nieuwe als bestaande instrumenten te verzamelen en toegankelijk te maken voor een breder publiek.

Resultaat

Een dynamische online gereedschapskist die uiteenlopende instrumenten bevat, van datagedreven besluitvorming tot participatieve stedelijke ontwikkeling. Deze tools helpen steden bij het verbeteren van leefbaarheid en duurzaamheid. De toolbox is te bereiken via www.toolboxslimmestad.nl.

Borging

De toolbox wordt regelmatig bijgewerkt met input van gebruikers en experts binnen de City Deal. Hieraan wordt verder gewerkt vanuit het Kenniscluster van het DMI-ecosysteem. Nieuwe tools worden toegevoegd en bestaande tools worden verder ontwikkeld en gedeeld, zodat ze in verschillende stadia van stedelijke projecten toegepast kunnen worden.

Toolbox - Agenda Stad

De Toolbox van Agenda Stad biedt een uitgebreide verzameling van tools en kennis voor overheden en stakeholders die betrokken zijn bij stedelijke transformatie, gericht op thema's zoals duurzaamheid, mobiliteit, en sociale inclusie.

Aanleiding

Er is behoefte aan concrete instrumenten en kennis om de stedelijke groei, leefbaarheid en innovatie te bevorderen in Nederlandse en Europese steden. Daarom is aan de programmamanager van de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' gevraagd mee te werken aan een eigen toolbox voor Agenda Stad.

Proces

Deze toolbox is ontwikkeld door samenwerking binnen ver-

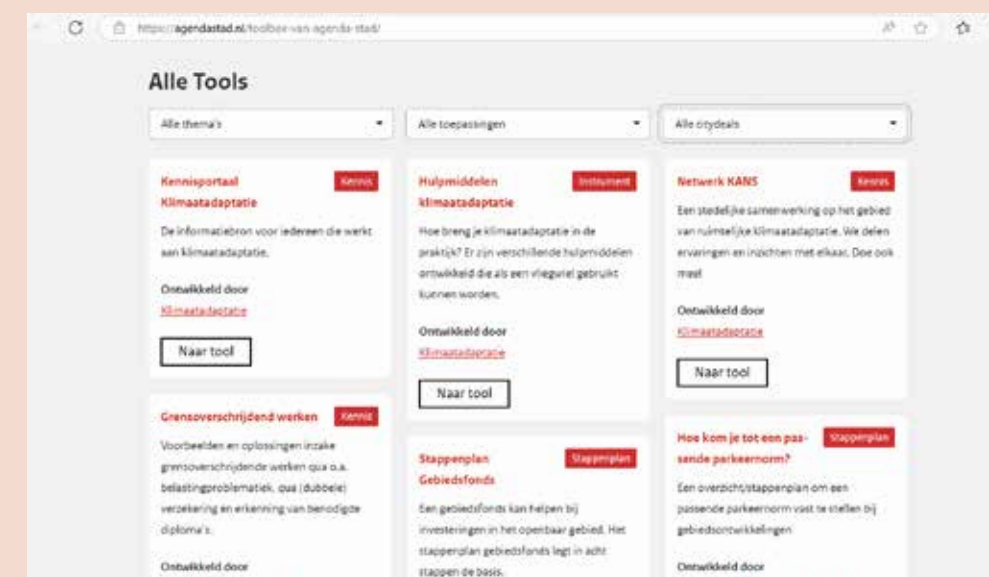
schillende City Deals en thema's, waarbij experts en partijen uit diverse sectoren hun ervaring en kennis hebben gedeeld.

Resultaat

Een online platform met praktische tools, stappenplannen en kennisdatabanken die breed toepasbaar zijn voor stedelijke vraagstukken, zoals klimaatadaptatie en circulaire steden.

Borging

De toolbox staat op <https://agendastad.nl/toolbox-van-agenda-stad/> en wordt regelmatig bijgewerkt en uitgebreid door de partners binnen de City Deals. De resultaten en inzichten worden gedeeld via Agenda Stad en zijn beschikbaar voor alle stedelijke professionals en beleidsmakers.

Toolbox - Boeken

Tijdens de City Deal schreven we vier boeken: 'Een slimme stad, zo doe je dat', 'Zo bestuur je een slimme stad', 'Zo creëer je waarde in de Slimme Stad' en 'Van Slimme Stad naar Ecosysteem.'

Aanleiding

De City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' is een vervolg op het gelijknamige boek. Het boek hielp ons in het bedenken van de waarom-vraag voor de City Deal en gaf context en houvast. Ook bouwden we er zo mee aan een netwerk dat landde in de City Deal.

Proces

Wie schrijft die blijft en dus schreven we de boeken samen met de partners uit ons netwerk. Bij het eerste boek was dat een netwerk op zichzelf, bij latere boeken werd het netwerk er exclusief bij betrokken. Omdat de boeken ook schreven over de City Deals, hebben we ook een deel van de financiering gedekt vanuit de begroting van de City Deals. De boeken zijn opgezet als bookazines, dikke magazines rondom een thema, waardoor de leesbaarheid en toegankelijkheid heel groot zijn.

Resultaat

Het resultaat, de vier boeken, is mooi en tastbaar en wordt nog bijna dagelijks gedownload vanaf <https://future-city.nl/publicatie/>.

Borging

De boeken zijn gratis te downloaden op <https://future-city.nl/publicatie/>. De boeken zijn ook nog als papieren exemplaar te bestellen, zolang de voorraad strekt. De boeken zijn uitgegeven door de Future City Foundation. Voor de inhoud geldt het Nederlandse auteursrecht.

Evenement - Slimme Stad Parade

Er zijn zoveel smart city-initiatieven dat je soms de bomen door het bos niet meer ziet. Daarom brachten we in 2023 alle initiatieven bij elkaar. In 2024 focussen we op de onderzoeken.

Aanleiding

De projectorganisatie constateerde een overvloed aan smart smartcityinitiatieven in Nederland en Vlaanderen. Omdat het lastig is om dit allemaal bij te houden, is vanuit de City Deals het initiatief genomen om ze op een rij te zetten, om zo dat overzicht weer te bieden.

Proces

Dat resulteerde in de Smart City Parade op 25 mei 2023 en 23 mei 2024. In beide gevallen werd dat georganiseerd in

samenwerking met een Provincie. Noord-Brabant in 2023 en Utrecht een jaar later. Tijdens de Slimme Stad Parade werden steden en organisaties in staat gesteld om hun initiatieven te presenteren en te versterken door met elkaar in contact te komen.

Resultaat

Een doorlopende carrousel van presentaties over innovaties op het gebied van digitalisering, AI en stedelijke ontwikkeling.

Onderzoeken werden gepresenteerd en partners wisselen kennis uit, met als doel het opschalen van succesvolle projecten in regio's en steden.

Borging

We kunnen dit evenement doorzetten binnen het DMI-ecosysteem door jaarlijks een parade te organiseren. Hierover lopen gesprekken met de DMI-organisatie.

Project - Vraagarticulatie en -bundeling

In 2023 zijn er in Communities of Practice (CoP's) binnen de City Deal verschillende vraagstukken verzameld en behandeld die betrekking hebben op complexe uitdagingen in 'gebiedsontwikkeling', 'lokaal meten' en 'datagedreven werken'. Deze CoP's zijn groepen professionals die samenwerken om problemen te begrijpen en oplossingen te bedenken. Het zijn geen theoretische denktanks, maar praktijkspecialisten die met hun voeten in de klei staan en gezamenlijk oplossingen ontwikkelen.

Aanleiding

De aanleiding voor deze aanpak komt voort uit de behoefte om de "wicked problems" binnen stedelijke gebieden te identificeren en aan te pakken. Deze vraagstukken worden gekenmerkt door tegenstrijdige belangen, onvolledige informatie en een voortdurend veranderende context.

Denk aan uitdagingen zoals woningnood, klimaatverandering of verkeersdrukte. Deze problemen aanpakken vraagt om slimme samenwerking en een frisse aanpak.

Wat we nu vaak zien, is dat men onbedoeld werkt aan symptomen in plaats van aan de achterliggende oorzaken. Het resultaat? Een heleboel "pleisters" voor individuele problemen, maar geen échte oplossing voor het grotere geheel.

De opkomst van digitalisering en technologische innovaties biedt met name veel kansen om inzichten te vergroten en uitdagingen effectiever aan te pakken.

De razendsnelle opkomst van digitalisering en technologie binnen de stedelijke ruimte biedt kansen om complexe problemen beter te begrijpen én aan te pakken. Binnen de City Deal werken DHM Infra en WE Labs aan een proces dat helpt om vragen beter te formuleren en te bundelen. Dit proces draait om "public-private pionering", oftewel samenwerken tussen publieke en private partijen om tot schaalbare oplos-

singsrichtingen te komen. Een oplossingsrichting die gewild (desirable), haalbaar (feasible) en levensvatbaar (viable) is. Een groot obstakel is dat gemeentelijke organisaties vaak opgesplitst zijn in aparte afdelingen en niet altijd genoeg tijd of mensen hebben om dit soort complexe vraagstukken goed te onderzoeken. Vooral voor middelgrote steden in het G40-netwerk - die wel vergelijkbare problemen hebben, maar minder kennis en capaciteit - kan dit proces daarom een belangrijke uitkomst bieden.

Proces

Er is een oplossingsgroep opgezet die meerdere bijeenkomsten heeft georganiseerd waarin diverse vraagstukken zijn verzameld en getoetst. De nadruk is daarbij in eerste instantie gegaan naar vier thema's die de kernuitdagingen weerspiegelen waar steden mee te maken hebben in hun transitie naar een slimmere, meer duurzame stad.

- **Gebiedsontwikkeling:** Hoe kan een integraal procesmodel voor gebiedsontwikkeling worden opgezet dat bijdraagt aan een meer holistische benadering van stedelijke vraagstukken? Dit projectplan beoogt een transitie van enkelvoudige opdrachtgever-opdrachtnemerrelaties naar een ecosysteembenadering, waarbij de betrokkenheid van meerdere belanghebbenden wordt gewaarborgd. Hierbij wordt gedacht aan samenwerking met de Spoorzone-ontwikkeling, waarbinnen elf gemeenten hun aanpak voor binnenstedelijke gebiedsontwikkeling integreren.
- **Lokaal meten:** Hoe kan vertrouwen worden gecreëerd in de data die binnen stedelijke gebieden wordt verzameld en hoe kan een balans worden gevonden tussen gevalideerde modellen van instituten en real-time meetdata

vanuit lokale sensoren? Dit vraagstuk richt zich op het ontwikkelen van een duurzaam meetnetwerk waarbij inwoners en overheden samenwerken om relevante data te verzamelen die beleidsbeslissingen ondersteunen.

- **Datagedreven werken door voorspellen:** Hoe kunnen datagedreven werkmethoden op betrouwbare wijze worden geïntegreerd in beleids- en besluitvormingsprocessen? Hierbij gaat het specifiek om het bevorderen van vertrouwen in datamodellen ten opzichte van onderbuikgevoelens en selectieve adviezen. Dit projectplan omvat een raamwerk voor het valideren van voorspelmodellen en het waarborgen van een feedbackloop naar beleidsmakers en gebruikers.
- **Inwonerparticipatie:** Dit betreft de vraag hoe de overheid en burgers kunnen samenwerken in een omgeving waarin vertrouwen in de overheid historisch laag is. De oplossingengroep stelt voor om een proces te ontwikkelen dat inwoners actief betreft bij besluitvorming en beleidsvorming.

Het project heeft enkele belangrijke lessen opgeleverd die als leidraad dienen voor toekomstige initiatieven:

1. **Complex vraagstukken zijn moeilijk te identificeren en ontwikkelen:** Het blijkt een uitdaging om complexe vraagstukken te onderscheiden van meer 'gewone' problemen. Dit vereist een diepere analyse, geduld en een iteratief proces.
2. **Eigenaarschap en stakeholdermanagement:** Eigenaarschap voor complexe vraagstukken is moeilijk te organiseren, vooral wanneer meerdere partijen betrokken zijn. Een heldere verdeling van verantwoordelijkheden en goed gedefinieerde rollen zijn essentieel.
3. **Belang van een ecosysteembenadering:** Complexe vraagstukken kunnen niet worden opgelost vanuit een enkelvoudig perspectief en/of een enkelvoudige organisatie. De oplossing vergt in vrijwel alle gevallen een multitude aan perspectieven en kennis- en competentiegebieden. De City Deals CoP's zijn gericht op bewustwording en community building. De hier beschreven benadering kan daarop zeer complementair zijn. Oplossingsrichtingen die vervolgens op deze wijze worden bepaald, worden vervolgens vertaald naar projecten die binnen bijvoorbeeld een DMI-ecosysteem kunnen worden uitgevoerd en opgeschaald. Het combineren van deze twee benaderingen zorgt voor een sterker fundament voor adequate en duurzame oplossingen.

4. **Flexibele methodologie:** Het is aan te bevelen een kortcyclisch proces te hanteren om complexe vraagstukken sneller te kunnen toetsen en door te ontwikkelen.

Resultaat

De ontwikkelde aanpak bestaat uit vier pijlers, die samen een robuust kader bieden voor het aanpakken van stedelijke vraagstukken:

1. Vraagarticulatie en vraagbundeling

De eerste stap in het proces is het nauwkeurig definiëren en analyseren van de vraag. Dit gebeurt door middel van Root Cause Analysis (RCA), een methode die is ontworpen om diepere oorzaken van problemen te identificeren. RCA helpt bij het doorgronden van de complexe dynamiek van stedelijke vraagstukken, zodat oplossingen niet alleen symptomen aanpakken, maar ook de fundamentele oorzaken.

Daarnaast speelt vraagbundeling een belangrijke rol. Door vraagstukken te combineren die gemeenschappelijke kenmerken hebben, kunnen steden samenwerken en leren van elkaar. Dit bevordert efficiëntie en voorkomt duplicatie van inspanningen. Het document stelt het oprichten van een "koppelpunt digitalisering gemeenten" voor, een centraal platform dat samenwerking en kennisdeling stimuleert. Dit koppelpunt kan worden geïntegreerd met het DMI-ecosysteem, een digitaal transitieproces dat door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat wordt ontwikkeld.

2. Matchen van vraag en aanbod

Een cruciaal aspect van het model is het koppelen van gearticuleerde vragen aan reeds bestaande oplossingen. Als er al een oplossing beschikbaar is, wordt deze gevalideerd en waar nodig aangepast om beter aan te sluiten bij de lokale context. Dit voorkomt onnodige herhaling van ontwikkelprocessen en versnelt de implementatie.

Indien er geen passende oplossing beschikbaar is, wordt een innovatief proces ingezet waarin nieuwe oplossingen worden ontwikkeld.

3. Gestructureerd innovatieproces

Voor de wicked problems, waarvoor geen vooraf bekende oplossing bestaat, wordt een proces geïntroduceerd dat is gebaseerd op Lean Startup- en Design Thinking-methodologieën. Dit proces omvat:

- Co-creatie: Samenwerking met interne en externe stakeholders om prototypes te ontwikkelen.
- Minimal Viable Products (MVP's): Experimenteren met

kleinschalige oplossingen om te bepalen wat het beste werkt.

- Iteratieve ontwikkeling: Feedbackloops gebruiken om oplossingen voortdurend te verbeteren.

Het doel is om oplossingen te creëren die gewenst (desirable), haalbaar (feasible) en levensvatbaar (viable) zijn. Deze aanpak maakt het mogelijk om snel resultaten te boeken, terwijl tegelijkertijd de flexibiliteit wordt behouden om oplossingen aan te passen.

4. Projectontwikkeling

Wanneer een oplossingsrichting is bepaald, richt het model zich op de realisatie ervan. Dit omvat:

- Het opstellen van een businesscase.
- Het definiëren van eigenaarschap en verantwoordelijkheden.
- Het samenstellen van een coalitie van uitvoeringspartners.
- Het zoeken naar financiering.
- Het opdelen van het project in werkpakketten.

Borging

Het project wordt op twee manieren geborgd. Ten eerste worden de lessen gedeeld met het DMI-ecosysteem. Dit toont aan dat de samenwerking tussen het DMI-ecosysteem en de City Deals van Agenda Stad kansen biedt om resultaten en methodologie breder toe te passen.

Daarnaast heeft de Future City Foundation aangegeven te willen verkennen wat de mogelijkheden zijn om de ontwikkelde werkwijze in de praktijk te brengen. Het staat andere partijen uiteraard vrij dat ook te doen.

Project - Manifest Civic Government

Het Manifest Civic Government roept op tot een toekomst met een open, toekomstgerichte en inclusieve overheid waar iedereen aan bijdraagt en technologie de samenleving dient.

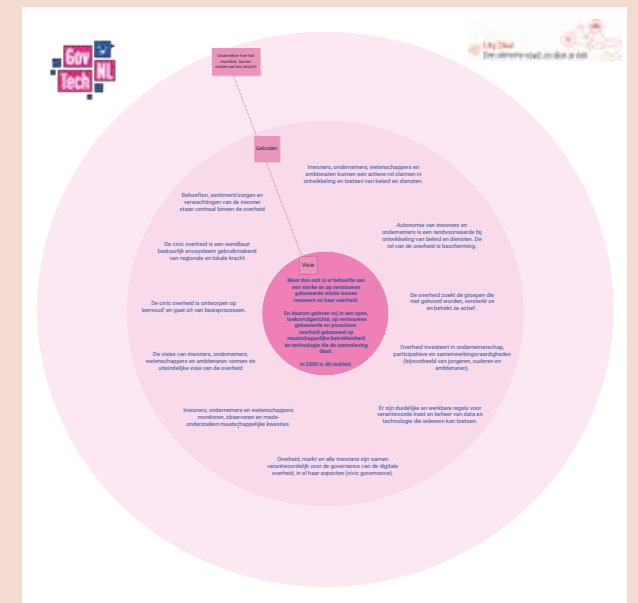
Aanleiding

De aanleiding voor het manifest ligt in de groeiende behoefte aan een verantwoorde en transparante digitale overheid die technologie ten dienste stelt van de samenleving. Burgers, ondernemers en wetenschappers zien dat de overheid haar digitale middelen zo moet inzetten dat autonomie, privacy en inclusie gewaarborgd blijven. Dit leidde tot de start van een participatief proces waarin visies en behoeften werden verzameld om een civic overheid vorm te geven.

Proces

Om tot het manifest te komen, werden inspraakrondes georganiseerd met een breed scala aan deelnemers, waaronder burgers, beleidsmakers, en technologische experts. Het doel was om verschillende perspectieven te bundelen en gezamenlijke waarden en normen vast te leggen.

Bekijk het manifest op <https://slimmestadzodoenwedat.nl/manifest/>

Resultaat

Het manifest presenteert een concreet kader voor een civic government waarin de autonomie van burgers centraal staat en de overheid als een wendbaar ecosysteem opereert. Het geeft richtlijnen voor het ethisch gebruik van technologie en data en stelt dat burgers, bedrijven en de overheid gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het goed functioneren van dit digitale systeem. Ook biedt het manifest praktische stappen voor een inclusieve, transparante en toekomstgerichte overheidstverlening.

Belangrijke uitgangspunten zijn:

1. Toegankelijkheid en Transparantie: De overheid moet duidelijke regels hanteren voor verantwoord gebruik van data en technologie. Dit moet toetsbaar zijn voor iedereen, en burgers krijgen meer grip op hun digitale identiteit en autonomie.
2. Samenwerking en Participatie: De overheid ziet burgers, ondernemers en wetenschappers als actieve partners in beleid en uitvoering. Er zijn mogelijkheden voor hen om beleid te monitoren en mee te onderzoeken. Hiervoor worden centrale plekken aangeboden, zoals de GovTech NL-ruimtes, waar men elkaar kan ontmoeten en innoveren.
3. Civic Governance en Autonomie: De rol van de overheid is onderdeel van een civic ecosysteem, waarin regionale krachten en de autonomie van individuen centraal staan. Deze governance wordt samen gedragen door de overheid, markt en burgers.

4. Vernieuwing en Collectiviteit: Technologie moet dienen als middel om de gemeenschap te versterken, met focus op vertrouwen, eenvoud en inclusieve dienstverlening. De overheid investeert in vaardigheden die jongeren, ouderen en ambtenaren helpen om in participatieve en samenwerkingsomgevingen te opereren.
5. Langetermijnvisie en Flexibiliteit: De civic overheid moet visie hebben en tegelijk inspelen op actuele thema's, zodat zowel langetermijnbeleid als concrete acties mogelijk zijn. Innovatieve programma's zoals het Civic Challenges Lab helpen om samen oplossingen te ontwerpen voor complexe maatschappelijke vraagstukken.
6. Inclusie en Eenvoud: De overheid moet laagdrempelig zijn en iedereen betrekken, inclusief minder gehoorde groepen, en complexe processen simplificeren voor betere toegankelijkheid.

Borging

Het manifest is op 27 november 2024 gepresenteerd aan de buitenwereld tijdens het Civic Government Event in Den Haag en wordt gedeeld met de buitenwereld, onder andere via <http://www.slimmestadzodoenwedat.nl>. Het wordt in de komende jaren verder uitgewerkt en uitgedragen door GovTechNL en kan zo de basis vormen voor vervolgprijzen, bijvoorbeeld binnen het DMI-ecosysteem en Agenda Stad. Het manifest wordt een levend document dat continu wordt bijgewerkt.

Ministerie van I&W betrokken bij Slimme Stad). De gesprekken daarvan leest u verderop in dit boek. Daarnaast vroegen we City-Deal-deelnemers om hun feedback, evalueerden Annefleur Siebinga en Jan-Willem Wesselink samen met Agenda Stad het verloop van Slim Maatwerk en deden de kernteams van beide City Deals dat voor hun City Deals.

Resultaat

Uit die gesprekken trokken we de volgende lessen die we hebben gerangschikt op Aanleiding, Proces, Resultaat en Borging.

Project - Geleerde lessen van de City Deal

Na 5 jaar werken aan City Deals hebben we zelf ook veel geleerd over hoe je zo'n project opzet.

Aanleiding

De afgelopen vijf jaar hebben we gewerkt aan twee City Deals. Waar Slimme Stad goed lukte, verliep Slim Maatwerk moeizamer. Hoe kan dat? En wat kunnen we daaruit leren voor volgende City Deals? Om het wiel niet opnieuw uit te vinden, hebben we de lessen op een rij gezet.

Proces

We spraken hierover met Farida Polsbroek (dealmaker van beide deals), Wim Willems (ambassadeur van Slimme Stad) en Caspar de Jonge (programmamanager DMI en vanuit het

Aanleiding

Waarom zet je de City Deal op? Vanuit welke inhoudelijke vraag en met welke motivatie?

Hou visionaire snuffelmuizen gemotiveerd

Partners van de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' willen bijdragen aan een betere wereld en geloven dat technologisering en digitalisering kansen bieden om dat te doen. Die visie delen ze. Zeker aan het begin van de City Deal was het ook een van de weinige plekken waar je gelijkgestemden tegenkwam, collega's met een andere baas. Maar dat leidde niet per se tot blijvende betrokkenheid. City Deal-partners zijn snuffelmuizen, zoals iemand ze noemde. Je moet ze betrokken houden. Anders raken ze gedemotiveerd en gaan ze weg.

Discussie kan, debat maakt het lastig

City Deal-bijeenkomsten zijn plaatselijk voor discussie. Dat is ook helemaal niet erg. Maar het moet geen eindeloos debat worden. Bij Slim Maatwerk gebeurde dat wel. Daar werden veel zaken telkens weer ter discussie gesteld. Dat constante debat was te verklaren, want het ging over het in Nederland erg gevoelig liggende sociaal domein, maar was niet wat wij voor ogen hadden.

Proces

Hoe verloopt de uitvoering van de City Deal?

Het grote kloppende cliché: het is teamwork

Samenwerken is leuk, maar ook de basis van het succes van een City Deal. Daarom moet je niet te lichtvaardig denken over de samenstelling van je team. Bepaal welke kwaliteiten je aan boord wil hebben en zoek die bij elkaar. Stel daarnaast eisen aan al je teamleden en toets daar op. En bij twijfel, niet inhalen. Doe dit voor alle betrokkenen: voor je kernteam, je stuurgroep en je partners. Wees helder over de verwachtingen en hou daarna de boel bij elkaar. Motiveer en stimuleer. Wees een coach. Dit is heel belangrijk, maar ook ingewikkeld. Want je werkt vaak met mensen van buiten je organisatie. Wat doe je als een partner een andere baan krijgt? Hoe is de opvolger? Hoe stel je daar eisen aan? Eerlijk is eerlijk, dit is een van de taaiste opgaven bij het runnen van een City Deal. Spreek dezelfde taal

Als projectleider is een City Deal gesneden koek. Voor je deelnemers niet. Die hebben ook andere projecten in hun leven. Dus doe als Tinkie Winkie: herhalen, herhalen, herhalen. Zeg dat je iets niet snapt. En bied vertrouwen dat dat mag. Dan kan je samen groeien. Dan merk je als gemeente dat een bedrijf anders denkt over tijd en geld en de rest. En andersom.

Vertrouw elkaar

Innovatie heeft vertrouwen nodig. Heel veel vertrouwen. Het is een kwetsbaar proces. De City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' bood een trusted space waar deelnemers konden leren en experimenteren. Dat is heel waardevol. In zo'n vertrouwensruimte gelden ongeveer dezelfde regels als in een goed huwelijk: luister naar de ander, toon respect, wees geduldig, doe lief en onderneem leuke dingen met elkaar. Bij ons kwam dat allemaal samen bij het dansfeest dat we in het voorjaar van 2023 organiseerden in 's-Hertogenbosch. Nou ja, in ieder geval 'doe lief' en 'onderneem leuke dingen'. Dat klinkt als een bijzaak, maar als je samen uitgaat, wil je ook samen thuis zijn.

Pas je aan of je overleeft het niet

En toen kwam corona. En moesten we opeens vanaf huis vergaderen. En dachten we: als iemand dit moet kunnen, zijn wij het. Juist dat leidde tot een vliegende start, tot veel meer partners, omdat je opeens mocht videobellen en tot een online City Deal Dag van 10 uur online.

Een City Deal is niet in beton gegoten en dus moet je flexibel kunnen anticiperen op veranderingen. Bij het samenstellen van je team is flexibiliteit een vereiste voor alle leden in je kernteam.

Er is een buitenboordmotor nodig

Niets gaat vanzelf. Als er geen leiding is, dobber je ergens heen. Daarom is de buitenboordmotor uitgevonden en het City Deal-team was die motor. Maar dat lukte bij Slimme Stad wel beter dan bij Slim Maatwerk. Dat kwam ook omdat er bij Slimme Stad meer beweging was en er meer te sturen viel.

Resultaat

Wat levert de City Deal op?

Vervul je waarden

Benoem vanaf het begin je waarden. De City Deals wilden de SDG's halen en de democratie versterken. Die stip is nooit van de horizon verdwenen en het hielp ons, ook al wisten we niet altijd hoe dat moest. Het werd een beetje een selffulfilling prophecy en dat is niet erg.

Meten is weten

Een van de zaken die we wel hebben geprobeerd, maar die moeizaam verliepen, was het meten van resultaat. We zetten een CRM op om dit te meten, maar het was ingewikkeld. Toch blijven we erin geloven, want als jij niet kan bewijzen dat je nut hebt, bewijst iemand anders wel dat je dat niet hebt.

One city is not a market

Alles wat schaalbaar is, kan ook groter worden en heeft meer impact. Dat vergt een werkwijze die zich niet richt op het oplossen van een heel specifiek probleem op locatie X, maar op

de onderliggende principes. Daarom focusten we in de City Deals op de hoe-vraag, op procesinnovatie.

Vier successen, vier sowieso veel

Snel succes is fijn. Want succes kun je vieren en als je wint, heb je vrienden.

Daar kan je actief aan werken. Toen Lotte Nijland, onze eerste Dealmaker, ons wees op de SIR-subsidie (waardoor we in contact kwamen met Jeroen Steenbakkers van Argaleo) zagen we een kans op snel succes. Dat lukte veel beter dan we hadden durven dromen. De Crowd Safety Manager is een succes waar we heel trots op zijn en dat succes hebben we heel vaak gevierd.

En natuurlijk pakte deze heel goed uit, maar je kan wel actief op zoek naar snel succes.

Borging

Hoe borg je de resultaten zodat ze niet na afloop van de City Deal verdwijnen?

Een netwerk is bouwwerk

Onze WhatsApp-groep is misschien wel ons mooiste resultaat. Laagdrempelig staan we top of mind in ieders telefoon. Maar dat gaat niet vanzelf. Het vergt onderhoud en moderatie. Elke dag een berichtje, delen wat je in de krant ziet.

Discussies modereren, ruzies sussen door te zeggen dat mensen lief moeten doen. Maar dan krijg je wel een levend netwerk. Bij ons begon dat netwerk met een eerste appje voor het boek 'Een slimme stad, zo doe je dat' dat we maakten voor de Future City Foundation, 6 later leeft de groep nog steeds.

Borgen moet niet aan het eind

Borg ook tijdens het proces je resultaten. Deel dat. En wees er trots op. Scheelt ook veel werk aan het eind. We hebben dat wel een beetje gedaan, maar het had veel meer en veel beter gekund. Dat komt wellicht omdat we liever bezig zijn met het nieuwe dan met wat er is bereikt. Mijn les: daarmee doe je jezelf en je team tekort.

Sluit de boel goed af

Veel projecten eindigen bij de laatste vergadering. In stilte of met een klein applausje. Ik hoop dat dit borgingsdocument en ons boek laten zien dat dat ook anders kan. Afsluiten met een knal is veel leuker.

Borging

Deze lessen zijn opgenomen in dit boek en worden gedeeld met andere betrokkenen bij City Deals.

Partners City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat'

